Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 14 ФЕВРАЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 20 (7366). ★ Мах 3 кеп.

ДЕНАЛЕЧА КЪОНАЛА СОЮЗ

«МоллагIча балха тIа шиш новкъостал деш, шиш инициатива, шиш гIулакх гойташ йола ударни группа хила еза кагирхой коммунистически союзах», аьнпад Владимир Ильич Ленина. Ше вIашагIъеллача хьалхарча деношка денз из сийлен декхар дизза кхоачашде гIерташ, Советий Iаьдал даьнпача хьалхарча деношка денз парте тешаме гIонча йолаш, наха юкъе дешар-йоазув доаржадеш, керда вахар дилла эттача къахьегама наьха оагIув хьаллоацаш, цар моастагIашца лира къовсам лоаттабеш, халкъа боахам дегIабоалабеча хьинаре дакъа лоацаш хьаснай Нохч-ГIалгIай комсомол.

Цу башха-дикача традицеш тIера ца йоалаш, уж ебаеш дIахо йодаш я из тахан. Дуккхача къонача болхлоша, колхозхоша шоаш кхо ца беш къахьег шийтталагIча пятилетка планаш кхоачашъеча. Масала, цун хьалхарча шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяьй 13547 зIамсагон йоIон, 247 кагирхой коллективо. Хьинаре къахьегарах соахка 52 сага еннай орденаши медалаши. Кхаьннех хиннав Ленински комсомола преме лауреат. Царйа юкъе ба таханарча областной комсомольски конференце делегаташ ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода слесарь Халгуев ТIахIир, Ножай-Юртовски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза тхьамка леладер Байсуркаева Яха, «Красный молот» завода токарь Чепурнов Николай.

Парте XXVII съезда решенеш кхоачаш а еш, комсомола областной комитето йоакхо яьй комсомольско-кагирхой коллективаш чIоагIъяра, кердаяраш хьаяра, къахьегам прогрессивни хьисапе вIаштIехьбаккхара формашка уж яхара. Отчетни юкъа, цу тайпара 128 керда коллектив вIашагIъеллай. Тахан республикерча 1053 комсомольско-кагирхой коллективе болх беш ва хIара ворхIлагIа вола къона къахьегамхо.

Комсомольцаша а кагирхоша а хьинаре дакъа юкъекхухь агропромышленни комплекс дегIайоалаеча. Цига къахьегаш ва ялхайтта эзар зIамсаги йоIн, хьаьй 329 КМК, бригада, звено. Ховш ма хиллара, республика комсомоло шефство лелаю хьайбай боахама. Комсомола комитетий путевкех фермашка хьожаваьв 770 саг. Из гIулакх лаьрхIа леладу ВЛКСМ Грозненски, Ачхой-Мартановски, Шелковской, Сунженски райкомаша. Духхьал цхьан Сунженски районе соахка школа чакхъяьккха кховзткъе итт гаргга зIамсаги йоIн яхар фермашка болх бе.

Укх шера йиззача хозрасчета, самоокупаемоста, шешийна финансировани яра хьалашка болх беш хургья вай республикера цхьайола предприятеш а боахамаш а, кхаь предприяте юкъейоалаяьй госприемка. Из дерригa тIадерзадаь да дIадодар кIезигагIа а хулийташ, дикагIйола продукци арахецара. Iалаьмате боккха лоархIам бола из гIулакх чакхдоаккхача хьинарегIа дакъа лаца доагIа комсомольски организацеша. Цу даькъе шоашкара масал гойташ я комсомола Старопромысловски, Шалински, Гудермесски райкомаш. Цхьабакъда, Iилма-технически прогресс елга сихдеча дуккхача комсомольски организацеша, къоначa Iилманхоша дизза дакъа лацац. XIанз а практика хинна дIаэттадац «ДикагIвола къона рационализатор», «ДикагIвола къона изобретатель», «Профессех дикагIвар» яха цIераш яхара конкурсаш чакхйоахилга.

Iилма-технически прогресс елга сихдеча, производственни а технологически а процессаш эргаьха тоаеча комсомольцаш а кагирхой а юкъеозара керттера лостамаш довзаш да. Уж да керда техника, толашагIйола технологи юкъейоалаеча шефство лелаелга, лоархIамегIйола продукци арахецара беррига болх чакхбаллалца тIахьожам оттабелга, производства керттерча участкашка творчески комсомольско-кагирхой коллективаш, къонача рационализаторий а изобретателий а школаш вIашагIъехкилга.

Продукци дикагIа хилийтара, дисциплина а порядок а чIоагIъяра, производства культура лакхъяра, хIаман кхом бара лоаттабеча къовсаме шиш дош ала дезаш я пхийтта эзар саг чувоагIаш йола «Комсомольски прожектористий» отряд. Цун штабо а посташа а коллективни договораш мишта кхоачашду, къоначар къахьегам, быт, царга дешийтилга мишта вIаштIехьдаьккхад, городской транспорто, торговле а бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятеша а болх мишта бу кIоаргагIа тохкаре геттара дика хургдар.

ВIалла ла йиш йоацаш хIама да комсомольцаштея кагирхоштея юкъе социалистически яхь лелаеча формализм хилар. Духхьал из бахьан долаш хIара цхьайтталагIа йола комсомольско-кагирхой коллектив лоархIаьяц соахкарча планах, цхьа эзари ах эзари совгIа къона производственник ва нормаш кхоачаш ца еш. Цу тайпарча фakташта мукIарал дарал совгIа, болх тоабара а эшачарна новкъостал дара де доагIар деш яц комсомола комитеташ.

Дика латт ала йиш йолаш дац къонабарий опыт дIайоаржаелга. Комсомольско-кагирхой коллективай ларда тIа вIашагIъелла хьалхалаттарий опыт Iомаеш йола алхха кхо школа мара яц тахан республике болх беш. Из кхоачам болаш дац. Халкъа боахама дуккхача доакъошка, бахача наха гIулакхаш деча вIалла а яц цу тайпара школаш.

Кагийча наьхеи мехкарийн къахьегама а общественни а хьинар дегIакхувлара, уж марксистско-ленински мировоззренех, политическии нравственнии культурах кхебара, царна патриотически, интернациональнии, атеистически кхетам балара даим йоакхо е еза комсомола обкомо, комсомольски организацеша. Из цар деш дац ала йиш яц. Цхьабакъда, дукхагIча даькъе тIагIолла, даьд алийтар духьа ду.

Цунна тешал ду дуккхача факташа. Мишта кхетаде деза республике ца тоъаш кхо эзар гаргга механизатор воллаше, специалисташ ца хиларах цхьайолча заводашка пайда ца эцаш оборудовани латташе, общественни производстве дакъа ца лоацаш ткъо эзар гаргга комсомолец хилар?

БIаьш КИД-аш, «Къона атеист» яха клубаш йоллаше, комсомольцашта а кагирхошта а юкъе хIана нийслу националистически уйлаш яраш, дина керте латтараша дувцача фаьлгех тешараш, дIаяхача замах юхедиса нийрча гIулакхаш леладераш, малара тIакхувраш, доазол дехьарча пахашкашта тIехьабаьннараш?

Тахан болх бе йолалуча XX ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай областной организаце конференце делегаташа чIоагIа теркам тIабахийта дувцаргда цу тайпарча хIамай бахьанех, уж дIадахара, комсомоло кагирхошта юкъе бу болх тоабара, парте XXVII съезда решенеша дIа ма деххара из хилийтара де дезар белгалдоаккхаргда.

Белгаларча хана чакхйоал комсомольски конференци. Мохк экономически а социальни а дегIабоалабара, вахара дерригача доакъошка эргалонаш елга сихдара парте оттадаь декхараш кхоачашде, Октябра 70 шу дизара баха ма боагIара накъабахара оарцагIбаьннаб республика беррига къахьегамхой. Цунна юстара латта бокъо яц комсомольцийн кагирхойн. Кердачоа тIакхувш, вахаре хьинаре позици лувцаш, балха тIа боагIаш, Даьхенна боарам боаццаш мутIахьа болаш, из лорае кийча болаш, дIахьалхашкахьа дахара вайна новкъарле мел ечунца къовсам лоаттабеш хила беза уж, партийни организацеша лостам а телаш.

Тахан Грозне хьаелл ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай областной организаце XX конференци

Тутаева Ася Назрановски трикотажни фабрике балха ера СПТУ-27 яьккхачул тIехьагIа. Из дар диъ шу хьалха. Къонача йоIо лоацaчa хана караерзайир атта йоаца швея-мотористка говзал. Хьинар долаш, къахьегама тIера я Ася. Производственни заданеш хIара бетта 160 — 180 процент кхоачашъю цо. Продукце дикал лакха я.

Коллективе сийду Асяй, фабрике чакхйоахача общественни мероприятешка массаза а дакъа лоацаш хул из. Ася цехкома член я, № 2 йолча цеха комсомольски организаце секретаралла хержай. Фабрикерча комсомольцаша боккха тешам беннаб цунна — ВЛКСМ XX областной конференце делегаталла хержай А. Тутаева.

СУРТА ТIА: Назрановски трикотажни фабрика швея-мотористка А. Тутаева.

С. ХУГАЕВА сурт.

ДЕЛЕГАТ

Грознерча СССР 50 шу дизара цIерагIча химически заводе болх беш йола из къона куц дола йоI дуккхача паха йовз. Куц хиларах белгалъяьннаяц Янченко Людмила. Къахьегамца даьккхад цо шийн сий. Тахан предприяте дикагIйола аппаратчица я из. Чакхъяьннача пятилетке даьхача толамех цунна еннай «За трудовую доблесть» яха медаль.

Людмилас болх бу № 7 йолча цеха эгтара чоалханегIча моттиге — газ цIа а къасташ, тIеххьара продукци хьахулача. Технически знанеш эшаш, беррига а из тIабахийта безаш участок я Людмилас болх бер.

Ханага диллача къона яле а, балха опыт йолаш я Л. Янченко. Цу гIулакхa боккха лоархIам болаш хилар цунна Н. Макеева сменe нийсъялар. Дукха къахьийгад цо йиIий говзал лакхъяра. Хьехар хьаэцаш, кердадар зувш хиннай Люда ше.

Тахан из йолча ух предприяте керда балха баьхкараш шоашта ца ховр цунга хатта, опыт хьаэца. Масала, дукха ха йоаццаш технически училища а яьккха, укхаза балха енача Истомина Татьянас а дукха хьанийцад шийн нешагара. XIанз ше Iомаеннай из дика болх бе, хIаьта а ца ховш хIама нийсделча Люда йолча хатта йода.

— ЧIоагIа аьттув баьннаб са Люда яйза, — йоах цо. —Дукха новкъостал даьд цо сона. Производственни лешаш сона хьийха Iийнаяц из, чIоагIа накъаяьннай комсомольски балха тIа а. Со балха енача хана Люда цеховой комсомольски организаце секретарь яр. Цуaгара из гIулакх сайга хьакхаьчача айса фу дергда а ца ховш йисаяр со. Укхаза а йитанзар цо со цхьаь, фу де деза хьахьийхар, дерригa а хьалхадаьккхар.

Цох иштта дувцаш дукха ба. Цеха начальника В. Севрюкова йоах:

— Дукха дика гIулакхаш доахк Янченко Людмилах. Къахьегама тIера я, нах беза, царна гIулакх леладеш я. Коммунист яха цIи лакха лоаттаю цо. Укхаза, цехе, цун гIулакхаш довзача наха дIанийцай из парте. XIаьта парте мугIарашка ше хила бокъо йолга цо хьа а хьекхад. Дуккхача шерашка керте лаьттай комсомольски цеховой организацена. XIанз цунна тIадилла партийни декхар да кагирхошта новкъостал делга, царга хьожилга. Комсомола комитета цо хадданза новкъостал ду завода кагирхоша салоIаргдола хьалаш вIаштIехьдоахаш.

Дукха дика хIамаш карагIдаьннад цо болх беча коллективана. Пятилетка цоллагIча шера заданеш тIеххоачашъеш хьайоагIа из. Из керттера дар а да. XIаьта цун шийн вахаре а хинвад дика хувцамаш — Люда маьре яхай шийна дукха везача зIамсагага.

Завода кагирхоша шоашкара доккха совгIат дир цунна — тахан болх беш йолча областной комсомольски конференце делегаталла хержар из.

XIаьта конференце болх беча деношка сагота хила езаш яц Людмила — цу предприяте коллективо, хIара дийнахьа кхоачашъю сменни заданеш, планал совгIа дуккха тоннаш продукци арахец. Цох майрра дувца йиш йолаш я из комсомольски форуме.

М. БАШИРОВ.

КАГИРХОЙ ХЬИНАР АЙДАРА

Кагирхошта интернациональни, военно-патриотически, атеистически кхетам балар керттерадар хинна дIаэттад комсомольски организацей балха тIа. Цу гIулакха гIо дир ВЛКСМ обкомо дIадихьача хIамаша: «Коталон байракхашца нийсле; Запасерча къоначa салтий 1-гIа республикански слет; «Бешлоам» яха республикански оборонно-спортивни лагерь хьаеллар; республикански сборни пунктех призывной участкашкеи политико-кхетама болх белга вIаштIехьдаккхар; «Зарница», «Орленок» яха военно-спортивни ловзараш, кагирхой спартакиадаш чакхъяхар.

Цхьабакъда, уж гIулакхаш пайдане дале а, бизза пайда лац цар. Республике юкъ-юкъе гучадувл дина оагIорахьара харцахьа гIулакхаш, гуччахьара национализм.

XIаьта, дукха гIулакхаш чакхдоахе а, лекцеш еше а, рапорташ теле а комсомола комитеташа дицлу цхьа хIама: кагирхой терко елга, царна фу эш, фу дагадоал ховлга. Из хьагойт комсомола обкоме, редакцешка ухача письмоша.

Укх тайпара письмо яздаьд дукха ха йоаццаш арадаьннача «Комсомольская правда» яхача газета номер тIа вай республике яхаш йолча М. Маринас: «Дукха дувц интернационализмах, хIаьта хьоаяц национализм. Цхьабакъда из йолаш я. Цо дегаш, уйлаш телхаю». Уж, новкъа дале а, нийса дешаш да. Бакъда комсомола комитеташа из болх мела лелабелга. Цудухьа кагирхой харцахьча новкъа бахара бола Iоткъам лоаттабу национализмо.

Иштта, дукха ха йоаццаш хиннача отчетно-хоржамий собране Нохч-ГIалгIай университета филологически факультета хиннача бюро секретара З. Басавас дийцар, факультетера 4 комсомолка шарцIата бокъонех маьре яхай, яхаш. Цхьабакъда, цу гIулакхах шийна хетар аланзар цо а университета ВЛКСМ комитето а. Из а, из санна кхыдола а хIамаш дувлара бахьан да дуккхача шерашка интернациональни, тIема-патриотически, атеистически болх тесса лелабар.

Белгалдаккха деза республике 471 КИД, 400 совгIа «Къона атеист» яха клуб хилар.

МалагIа ба царех хьабоала пайда? Масала, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхея университете я КИД, тIема-патриотически клуб, «Къонача атеиста» клуб, киноклуб. Цул совгIа, обществовсдийн Iилманхой кафедра а я. Цхьабакъда, студенташта юкъе дукха ба динах тешараш, царна юкъе ба националистически уйлаш яраш а. Фуд цун бахьан? Из да вай беш бола кхетам балара болх нийса ца хилар.

Университете баьча тохкамо гучадаьккхар из болх цига моттийта лелабелга, комсомола комитето КИД-аши клубаши тIахьожама баьхкача наха лаьрхIа лелаеш йолга.

Цу хIаман кIоаргта уйла е еза.

ДIаяхача XIX-ча областной комсомольски конференце лаьрхIадар нохчийн гIалгIайн меттала къамаьлаш дергдола лектораш кийчбе, цхьабакъда, из кхоачаш хиланзар. Моттийта, каьхата тIа уж болаш ба, хIаьта лекци еша езача, беседа е езача моттигашка гучабалац.

Цкъа, ВЛКСМ обкома бюро йолча хана ВЛКСМ Наьсарен райкома хьалхарча секретара тешадир тхо района цхьайолча юрташка — СурхотIа, Экажкъонгий-Юрта, кхычахьа — динах тешараша шоай бераш комсомоле дахийтац, яхаш. Тхо хилар цу юрташка. Да а дар из иштта. ЧIоагIа яр цигара дина тоабаш. Моттигаш хул цхьаболча, динах тешача наха юкъарча вахаре шоай берашка дакъа ца лоацийташ, комсомоле ца бохийташ. Уж санна болча нахаца малагIа къовсам лоаттабу общественни, комсомольски организацеша?

Кагирхошца къамаьлаш деш тхона гучадаьлар «Экажевский» совхоза цхьанна моттиге атеизмах лаьца цхьаккха лекци йийша ца хилар, укх тIеххьарча шерашка комсомола райкома болхлой цкъа-шозза юкхе гIолла тIехбоалаш мара укхаза бIарга ца байнилга.

Цо хьагойт вай идеологи дIакхайкаяра, из дIайовзийтара райкомовцаша моттийта, тIагIоллара болх лелабаь хилар, парте яххача тайпара, дина керте латтараша леладеча харцахьча гIулакхашта духьала цар къовсам ца лоаттабаьлга.

Цхьабакъда, нийса хургдацар уж моттигаш духхьал Наьсарен районе мара нийслац, аьлча. Новкъа а долаш ала деза, наьна меттала лекционни болх лелабелга Урус-Мартановски, Шаьла, Ведана, кхыча районашка кхы дикагIа латтац, аьнна. ВоагIача тайпара болх бац ВЛКСМ обкома пропагандай культурно-массовий отдело, цун лекторски группо. КIордабича санна битаб цар из болх. Из белгалдаьккхар дукха ха йоаццаш хиннача областной партийни организаце актива собране а.

Йиш йий вай уж кхоачамбоацараш бIарга ца гуш санна дита, къайлакхахьа, къаьстта хIанз, вай кагирхой нийсача уйлаех, вахарах толхабе гIерташ буржуазни пропаганда оарцагIъяьннача хана? Уж гIалаташ а дийцар областной партийни организаце актива собране.

Боккхача лоархIаме а бехктокхаме а декхараш латт хIанз республика комсомола хьалхашка. Уж дерригаш а дийца варгвац цхьан статья тIа.

Тхо теш XX-ча областной комсомольски конференце уж гIалаташи кхоачамбоацараши кIоаргга тохкаргхиларах а уж дIадахара наькъаш белгалдергхиларах а. Цо таро хулийтаргья КПСС XXVII-ча съезда решенеш кхоачашъяра оарцагIбаьннача кагирхой къахьегамеи политически хьинар кхы а айде.

А. МУТАЛИЕВ
ВЛКСМ обкома отдела заведующи.

КПСС ЦК Политбюро

12 феврале хиннача КПСС ЦК Политбюро аргIанарча заседане 1987 шера январе мехка халкъа боахамо баьча балха итогаш йийцай. Белгалдаьккхад, доагора-энергетически комплекс, кхыдола доакъоши промышленни производстваши планови заданешка хьежжа толаме дегIанхалга. Юрта боахаме соахка январе ийцачул дукхагIа шурен дулхи хьанийцад. Цхьабакъда промышленносто бIарчча хьанийцача январа план кхоачашъяьяц. Дуккхача тайпай промышленни продукци арахеца лаьрхIа хиннача боарамга кхаьчадац январе. Капитальни гIишлош яра боарамаш лохденнад.

Цига дийцача тайпара, план кхоачаш ца яр да эгара хьалха организаторски боахамеи балха тIа гIалаташ дувлийтар, объединенейи предприятейи боахамий балха тIа эшараш чIоагIагIа хьадехара мехка цхьайолча отраслешеи регионашеи йоагIа кийчо ца яр, хIаьта иштта бирсача Iана хьалайна машинаькъа транспорте, гIишлош еча, экономика кхыча сферашка цхьацца халонаш нийсъялар.

Политбюрос партийни, советски, боахамий органашкара хьадийхар ца деш дисар лоацaчa хана кхоачаш а даь, шера плана ритме болх бара хьадда дола гIулакхаш делга. Из дара январе баьча балха анализ а яь материальни производствера санна социальни сферера а гIулакхаш тоадара мел эшар де деза. XIара къахьегама коллективе тIехьадисар дIадаккхара, къамаьл доацаш планови заданеш кхоачашъяра хоадам боллаш дола гIулакхаш чакхдаха деза.

Политбюрос белгалдаьккхар, ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеша дIадехарашка хьежжа предприятеш, отраслеш, республикаш, областаш, краяш экономически социальнии дегIакхувлара планаш кхоачашъяра, производство, къахьегам, наха гIулакх делга дерттIа вIаштIехьдаккхара болх ерригача кадрашкара чIоагIагIа хьабеха безилга. Политбюрос хьахьекхар, коммунисташа, берригача советски наха лоацaчa ханашка 1987 шера плана доазонашка бовлара шоай хьинари низи сарцагIдоаккхаргa. Йолаш йола резерваш болх бе йолайолийтарга а хиларах тешилга.

КПСС ЦК-с, СССР Министрий Советои ВЦСПС-он промышленностера, халкъа боахама кхыча доакъошкара объединеней, предприятей, организацей болх дуккха сменни режимага баккхарах бола соцам тIанийцаб. Из 1987 — 1988 шера кхоачашбе лерхI. МукъайоалаШ йолча производственни моттигех пайда нийбе лерхI цехаши участкаши технически кердаяхара, эггара хьалха халкъа боахаме эшараш а долаш продукце лоархIамегIдола тайпаш дукхагIа арахецара, къахьегама коллективай социальни дешаш къестадара, хIаьта, иштта, керда промышленни объекташ хьалъяра дIаахийта ца езаш кхоаь средстваш чуIе фусамаш хьалъяра, болхлой къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара дIахьежае. Дуккхача сменни режимага довларца дувзаденна гIулакх дара сфера а социально-культурни доакъой а организацей, учрежденей балха ма хулла сихагIа эргалонаш е лаьрхIад. Политбюрос белгалдаьккхад, цхьан ханна уж социальни дешаш къеста а деш дуккхача сменни режимага довла дезалга.

Сайранарча, бийсанарча сменашка болх беча болхлой, мастерий, кхыча специалистий къахьегамцара безам совбаккхар духьа кхы тIа моральнии материальнии стимулаш, льготаш, совленаш юкъейоалаю. Белгалъяьха мероприятеш кхоачашъеча партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски органий теркам тIаэзаб дуккхача сменни режимага довларца дувзаденна дола дерригa дешаш кхы а кIоаргагIа тахка дезара, къахьегама коллективашка организаторски массово-политически болх, кадраш хархара, дIа-са нийсъяра болх кхы а чIоагIбе безара.

СССР Лакхехьарча Совето 1986-ча шера баьча балха итогех новкъоста А. А. Громыкос баьча хоамага ла а дийгIа, Политбюрос белгалдаьккхад Iаьдала лакхерча представительни органий болх дIахо а эргабоаккхаш дIабахьар, СССР Лакхехьарча Совета палатий комиссейи депутатийи болх кхы а тоабар, общественни вахаре демократизаци яра, социалистически законность чIоагIдара, паччахьалкхени общественни вахарея дерригa дешаш къестадеча къахьегамхоша чIоагIа дакъалацара тIаерзаяь йола законодательни акташ кийчъелген уж тIаэцилген лоархIаме долга.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совето соцам бир стихийни зуламаша даь зе дIадаккхара Грузински ССР-а новкъостал де.

Халкъа депутатий моттигерча Советашка аргIанара хоржамаш дара, районни (городской) халкъа судашка халкъа судахойи халкъа заседателаши хоржача еча кийчонца дувзаденна дешаш дийца а дийца. Политбюрос белгалдаьккхар хургйола хоржамий кампани моттигерча Советийи правоохранительни органийи болх дIахо тоабара, социалистически демократи чIоагIъяра, 1987 шереи ерригача пятилеткая план толамца кхоачаш а еш, социально-экономически дегIаахар сихдара тIехьа лоаттабеча къовсаме советски наьха къахьегамеи политически хьинар айдара лоархIаме хургйолга. КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленумо баьча соцамга хьежжа хоржамий практикана юкъе цхьадола хувцамаш делга бакъахьа лаьрхIад.

Политбюрос могаийр новкъост М. С. Горбачев Йеменски социалистически парте ЦК Генеральни секретарaцa А. С. аль-Бейдапа вIашагIкхетара итогаш, советски кулгалхой Йемен Халкъа Демократически Республика партийно-правительственни делегацеца хиннa къамаьлаш. Раьза хиннa белгалдаьккхар, шин оагIорахьара бувзамаш, ближневосточнии, дуненхалкъашта юкъерен хьал шинна а мехко цхьатарра лоархIилга. Прогрессивни режими дунен халкъашта юкъера гIулакхаши чIоагIдара бола НДРИ никъ къулбехьенйеменски кулгалхоша нийса хьаллацара КПСС мутIахьа йолга белгалдаьккхар. ЙоагIйоагIача министерстваштеи ведомстваштеи тIадиллад партийнии паччахьалкхени линегIа демократически Йеменца цхьана гIулакхаш леладелга дIахо дегIадоаладе.

КПСС ЦК Политбюро заседане ладийгIар ГДР, ЧССР ше хиларах новкъоста Шеварднадзе Э. А. баьча хоамага, хIаьта иштта дийцар чурчеи арахьарчеи политика дешаш а.

Оарц дала!

ЖА КIАЛ МА ДИТА

Тахан - кхоана яхаш тIехьадаха йиш йолаш дац укх деношка редакце хиннача А. Оздоева — Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза жа леладеча ферма бригадира дийцар.

Фуд хиннар?

ДIадахача шера, «Алханчуртский» совхозо дикача фух бола 2400 устагIа ийца а ийца, лоамашка — Цорий, Ний яхача леладе хьалдигар. Цига Iа даккха дитар уж. Из нийса даь хIама а дар, Iа-са кхувлаш жа гIеллу, цул совгIа, Iай лоаман босешка царна яа хIама а корайоагIа.

Цхьабакъда, лийрхIар кхоачашхиланзар. Мичара доагIа а ца ховш, бахача наьха доалахьа дола жан Iулаш хьатIалехка халача оттадаьд совхоза дараш. А. Оздоева дувцачох, кIезигагIа дале а иттех Iул гулденнад совхоза жа доажадеча даьгIенашка, 5—6 эзар устагIа гаргга.

Совхоза жега боахкараш оарц дехаш удаш леллаше, перг хьакха баьца мергIилг ца дуташ IоцIенъяьй даьгIе. Цул тIехьагIа царех ахаш кхычахьа дIадигар. ДаьгIенаш къувсаш наха юкъе гIараш лелх, доккха зулам хилар кхерам а болаш.

Из иштта долга ца ховш бац районий а республика а бехктокхаме кулгалхой. ДIадаха шу чакхдоаллаш бригадира А. Оздоева яздаьча каьхата жоп а луш, НГIАССР агропромышленни комитета председатела заместитела М. Мимбулатова денна жоп иштта да: «Дийцар бакъда, ши Iул даьгIенашкара арадаьккхад, Юхедиса кхоъ арадаккхара де дезар деш я Назрановски РОВД...».

Цхьабакъда, лоамашка-м хувцаденна хIама дац. Дувцаш дола ши Iул саго арадаьккхадац, цонаш цIенъяьчул тIехьагIа кхычахьа дажа дIадига деце. Юхедиса кхо Iул, совхоза дараштa дIаарадала моттиг ца а юташ, укхаза дажаш да.

Лоамашка диса жа халача хьал тIа эттагла хов Малгобекски района а совхоза а кулгалхошта. Совхозе, РАПО, КПСС горкоме хиннав бригадир, новкъостал дехаш. Иштта дIахайтад Назрановски района кулгалхошка а цар территоре тIа бахача наха бокъо йоаца гIулакхаш леладелга. Цхьабакъда, лоам чу доаллачоа сагота бац йIайхача кабинеташка багIа хьакимаш. Сагота баларе гIулакх иштта хургдацар.

— Укх деношка жа дахка долалургда тха, — Iокадаш вар бригадир. — ГIулакх кхы хувца ца лой, жа хIаланхилар кхерам ба. Хьалдаа хIама доацаш диса жа чIоагIа гIелденнад...

Гуш ма хиллара, берригаш сиха оарцагIа ца боале, жа довра кхерам болаш эттад гIулакх.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

КЕРДАЧА ХЬИСАПЕ

ДIадахача шера районе арахецача продукце дикалга хьожаш яьча 35 планови проверках вурийттане хьагойтар во сурт дар. БархI предприяте арахецаш йола изделеш во хиларах 21-эза маьхала ца йоаккхийташ соцайир, цу даькъе цхьайттаза еррига ара мел хийца продукци брак а йир. ГIод а тохкийташ. санкцеш йир 70 эзар совгIа сома маьха йолча продукцена. Госбюджете дIабахийтар 16 эзар сома маьха пайда.

Продукци во хиларга дилдача эггара эсалагIа хьал да «Металлист» яхача заводе, дикала хьокхамаш тоалалар Iалаьмате мела лел цига. Мел дукха критически замечанеш яь яле а, хувцалуш дац гIулакхаш № 2 йолча гIишлон материалий комбинате. Укхаза массаза санна тIахьежжа, къоастаде гIерт продукци дика е во хилар. Комбината, иштта «Чечингпромстройматериалы» объединене кулгалхоша, партийни организацеша цу деша йоаггIаш йола йоакхо яц.

Яйгача промышленноста предприятеша арахеца хIамаш во я яхаш леткъаш а дукха моттигаш нийслу. Къаьстта чIоагIа дега Iаткъ хьаеш йола кхачан продукци во я яхаш леткъаш хилча, хIана аьлча, бахача наха денна хоатташ а царна бола кхача а ба из. Цхьабакъда, парте районни комитета, иштта лакхе латтача боахамий органаша хьаю продукци миштай хьожаш боагтIача хьисапе тIахьожам ца лоаттабарах «Чечингконсервпром» объединене предприятеш во кхача кийчбеш моттигаш дукха нийслу.

Этта хьал бокъонца кхета а деш, хIанз парте райкомо хоадамболлаш йола мероприятеш чакхйоах беррига болх эргабаьккха тоабара, продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара.

Цу лостамагIа боахама механизм эргаяьккха тоаяра хьакъехьа дувцача хана, хьоаха ца дича даргдац укх шера цхьоалагIча январе денз дIадоладаь дика гIулакх — «Красный молот» заводе госприемка юкъейоалаяр. ХIанз мара бокъонца дIаболабеннабац из болх, Iалаьмате сиха а хьинаре къахьегаш а къестае еза итташ проблемаш хьалхашка увтт укхаза, белгалдаккха дезаш да боахама а иштта завода парткома а кулгалхоша дика гIулакхаш дIадоладаь хилар. Хьалхарча аргIагIа уж хьахул болхлошга юкъе. Арахеца продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара овлангара денз хувцамаш де дезилга къаьгга гуш ба уж.

Цхьабакъда, цхьаболча инженерно - технически болхлой сакхетаме хIанз а тIехьа эргалонаш хиннаяц. Царех дуккхабараш объективщинана карабахаб, госприемка дIайолаяра хIанз а тIехьа хьалаш хьахиннадац а яхаш. Цо дуккхача даькъе тIехьатетт из лоархIаме болх. Уж уйлаш хувцара дIахо йодача хана дукха болх бе безаргба парткомо а иштта парте райкомо а.

Районерча кхыча предприятешка а хьинарегIа къахьега деза хьаду товараш дикагIа хилийтара болх эргабаьккха тоабара. Лоацача хана Iомадала деза тхо ресурсех боаггIача хьисапе пайда ийбе, производстве порядок яра, дисциплина чIоагIъяра, брак ераштa коллективе моттиг йоацилга дIахайтара.

Парте райкомо уж проблемаш шийн балха тIа керттера лоархI хIанз. Уж йиза чакхъяхара тIаерзаю района партийни организацеши предприяте кулгалхойи.

ШийтталагIча пятилетке бе безача берригача балха тIа керттердар лаьрхIар парте райкомо хьаеча продукце дикал лакхъяра комплексни программа чакхйоаккхилга.

«Дикал» яха целевой программа оттаеча доккха новкъостал дир парте райкоме болх беча Iилман - технически прогресс юкъейоалаяра гIо деш йолча совето. Программа вIаштIехьйоаккхача хана цун керттера доакъош дийцар партийни комитеташ, къахьегама коллективай собранешка. КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш тIа белгалдаьхар кIоарга чулоацам бола ер дешаш: «Балхаш дIалоладаьд Iилма - технически прогресса кIийлен тIа халкъа боахама материально - технически база овлангара денз хувцара, халкъа боахама кIоарга реконструкци яра. Хувцамаш даьд структурнии инвестиционнии политике. Чакхдоахаш да боахам лелабара, кулгалдара механизм эргаяьккха тоаяра тIадерзадаь доккхий гIулакхаш...».

Цу лостамагIа дукха балхаш деш да Ленински районна экономике. Цу дерригне а новкъостал дир партийни комитеташта дуккхача производственни участкашкара гIулакхаш довза. Иштта низ кхаьчар продукце дикала проблемаш комплексни къоастаяра дешашта цхьадолча боахамий кулгалхой тIабербабе. Укхаза белгалдаккха дезаш да хIара предприяте коллективо даха лаьрхIа толамаш цун чурча таронашка хьежжа хоадамбеш долга. Аттестаци е езача продукцех лакхерча категорех йола продукци дукхагIа хилийта лег районни программа тIа.

Цу программагIа лаьрхIача бесса болх дIаболабаьб. Цо новкъостал ду производстве кердача тайпаех йола изделеш арахеца йолаяра, цунна аттестаци яра кийчо е, къаенна продукци ара хецаш соцае, прогрессивни технологехи оборудованехи производстве пайда ийбе, балха моттигашта аттестаци е, къахьегам вIаштIехьбаккхара хIанзара формаш юкъейсалае. Из программа къобальяьй района къахьегамхоша. Цу тIара положенеши мероприятеши чакхйоахилга дIадех партийни болхлошкара, цу даькъера цар бехктокхам ай а беш.

Кийчдеча хIамай дикал лакхъяра дешаш къахьегама дисциплина чIоагIъяра дешаша айхха дувза гIерт парте районни комитет. Из хиланза даргдолаш а дац. Еш йола брак къахьегамен производственнии дисциплина телхаярца, технически документаци во кийчдарца е хьачуйоагIа материалаш во хиларца дувзаденна да. Гушма хиллара пайда эцанза йола резерваш кIезига яц. Цхьа масал доаладергда вай. «Красный молот» заводе зехьа йоаеш йола балха ха шозза дукхагIа я «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе йоаечул. КIезиглуш яц зехьа йоаеш йола балха ха художественни промыслай объединене. Грозненски консервни заводе, шерагара шерага дукхагIа хул из.

ХIаране дика кхетадеш да лодыраш, прогульщикаш, корта бохабеш дола мальраш меларaш болча коллективе продукце дикалга сатувса ца дезилга, из санна йолча моттиге порядок яра хьалха отта безараш коммунисташ ба. Района коммунистий авангардни лоархIам айбара укх шера хьалхарча ах шера юкхьанцарча партийни организацей хьажар чакхдаккха лерхI. Цо таро хулийтаргья, тхона хетачох, хIара балха моттиге эргалонаш елга мишта лел къаьгга хьагучадаккха.

Кадрашкара, уж кийч а еш, цар квалификаци лакхъяра боарамгара дуккхадар дIадех Iилма - технически прогресс елга сихдара хьалхашка оттадаьча текущии перспективнии декхараша. Вахарца цхьана гIа боахаш дIахо дахара хадданза Iомадала дезилга, болхлошта, кхыча специалисташта шоай знанеши навыкаши кIоаргагIа йовзийта езилга дика кхетадеш да тхо. Цудухьа парте райкомо, парткомаша, партбюроша хадданза тIахьожам лоаттабу болхлошка, инженерно-технически болхлошка специалисташка, предприятейи объединенейи директорашка планагIа экономически дешар Iома а дайташ, продукци дикагIа хилийтара йола организационни технологически проблемаш къестаяра болх аттача баккхийтара.

Районерча предприятешка яьржа социалистически яхь керда чулоацам хургболаш вIаштIехьъяккха гIерт партийни организацеш. Цу гIулакха лаьрхIа яхьа положенеш эргайоахаш я хIанз. Эггара хьалхарча аргIагIа оаха чIоагIа йоакхо ю яхьа эффективнегIа йолча формай. Царех я сакхат доацаш продукци арахецилга, болхлой эстафета принципагIа смежникаша болх белга, профессех дикагIвар яха цIи яккхара къовсам лоаттабелга, моральнии материальнии стимулех дикагIа пайда ийбелга, новатор хьаллоацилга, брак ечоа коллективе моттиг ца хилар дIахойтилга.

Продукци дикагIа хилийтара тIехьа беча балха тIа Iаткъаш тха бехкагIа доацаш дола бахьанаш нийслу. Масала, Агропромстроя нийс промышленни предприятеи итт подрядни организацеи чIоагIъяь укх шера йола планаш яц хIанз а. Из дош цIенхаштта къоастадара новкъостал эш тхона уж коллективаш чуйоагIача министерствашкареи ведомствашкареи.

Ленински района партийни организаце дукхеи леррагIеи болх бу продукци дикагIа хилийтара. Цудухьа лакха дикал йола продукци арахецар тха промышленни предприятей коллективашта массазара норма а хинна дIаоттаргхиларах дог тийша да тхо.

К. ПУЧКОВ,
КПСС Ленински райкома хьалхара секретарь.

«Агропромстрой» объединенена чуйоагIача Грозненски аьшкабетона изделей завода коллективе Iалаьмате дукха болхлой ба Сийлахь боккхача Октябра 70 шу дузача цIейя сийна къахьегама вахте а этта, башха-дика производственни хьокхамаш доахаш. Царех цаI ва предприятерча хьу чакхйоахача цехерча плотникий бригада бригадир Е. Л. Бабаян. Коммуниста ше дика болх барал совгIа хьаькъалца вIаштIехьъяьккхай бригада болхлошта юкъера социалистически яхьи цар къахьегами. Цу даькъе цунна доккха новкъостал ду цу профессех 36 шера къахьегаш Iоаьчча опыто.

СУРТА ТIА: плотникий бригадир Е. Бабаян.

Р. ЭМЗИЕВА сурт.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

Деша тIехьа—гIулакх

КПСС XXVII съезда соцамаша хьийхача наькъагIа сихдаьд эргалонаш елга, сомадаьккхад хIара сага творчески хьаькъал, айдаьд хьинар. Уж белгалонаш массанахьа а холуш я «Малгобекнефть» мехкдаьттен гази йоахача управлене а.

Къамаьла а доацаш, моллагIча цеха, участка, промысла балхага хьежача гуш да дикагIча оагIорахьа хула хувцамаш. Хьалха хинна хабараш кIезигагIа да хIанз, гIулакхаш дуккха дукхагIа да.

Из иштта хиннадецаре таро хургьяцар цар эргалоний пятилетка хьалхара шу дикача хьокхамащца чакхдаккха.

ДIахо йодача хана эшаш йола лард хилар дIадахача шера карагIдаьнначох. Цудухьа массе долча технико-экономически хьокхамий январь бетта план кхоачашйир. Мехкдаьтта даккхара план 102,4 проценти газ яккхара план 121 проценти кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле планагIа йоагIачул 1,7 процент лакхъеннай. Январь бутт чакхбалале планал совгIа даьккхар 1100 тонн «Iаьржа дошув». Бетта долча социалистически декхарех тIехдика лоархIайир НГДУ коллектив.

МалагIча таронех вIаштIехьдаьннад январь бетта плани тIайийца социалистически декхараши кхоачашде?

Укхаза хьадда хьалаьца никъ — подряди, хозрасчети юкъейоалаяр. Ерригача экономикана тешшаме гIулакх хинна ца Iеш, наьха сакхетам лакхбеш, доалде уж Iомабара лоархIаме фактор я из. ХIаьта социалистически демократизм цу юкъе мо къаьгга бIаргагуш цхьаккха сфера йий-хьогI производстве? Масса йолча цехашка, промыслашка, участкашка, хIара отраслага дIакхачийтай из. Производство бокъонца шоай бе еллай рузкъа хьакхолладаша.

Гуш да дIа мел хьежача вIалла а ца хиннача тайпара наьха хьинар оарцагIдаьккхалга, творчески хьаькъал лакхдаьлга, нах Iомабеннаб шо-шоай балха моттигаш тешаме лелае, новкъосташта хьалхашка эздел леладе, массане а юкъарча гIулакхах дог лаза.

«Малгобекнефть» НГДУ таханарча дийнахьа кхаь промыслера еррига бригадаш хозрасчета тIа яьха я.

Фу делар хозрасчета тIа довларо?

Бригадий хIара болхлочун а производственни заданеш кхоачашъяра, материалаш, энерги кхояра безам тIабахийта, бригадий кулгалхой-мастерий лоархIам лакхбетаро ялар. ХIаьта тIайийца социалистически декхараш кхоачашдеча, балха овсарле лакхъеча даькъе хозрасчето ду новкъостал дийца варгвац. Масала, мехкдаьттеи гази йоаккхача кхоалагIча цеха мастера Цечоев Саварбика кулгалдеш йола бригада управлене дикагIа лоархIачарех я. Цо лелаю КПСС XXVII съезда цIи. Эггара хьалхарчарца хозрасчета тIа яьккхар из. Нагахьа санна штатни расписанех бригаде хила воагIар 21 оператори цхьа мастери вале, кердача хьисапе къахьега болабелча 17 оператори мастери мара вац цу бригаде. План кхоачашйинча мехкдаьтта доаккхараштa бетта доагIача алапех 35 процент хулаш дола кхы тIа а ахча лу. Мастера лоархIам а лакхбеннаб, цун шийн фонд хьаярца. Бригада материалаш, бийдал кхоярга хьежжа цун алапе фонда тIара 0,3 процент вIашкатохаш хьахул мастера фонд. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт мастерга бригада членашта материальни поощрени е.

Хьокхамаш лакхдара, наьха къахьегамцара безам совбаккхара цхьаькха пайда боала хIама юкъедоаладаьд. Массайолча производственни участкашка лоацъяьй социалистически яхьа итогаш ю ха. Цехашка хьалхагIа бетта цкъа мара яцар итогаш — хIанз хIара итт ди массаза доал. Премеш-м хьалхагIа алапеца дIанийщача мара шоашта хьожаяьйий а хацар наха. Цехашкарча, участкашкарча профгрупоргашта тIадиллад торжественни моттигаш вIаштIехьа а йоахаш, хоза дош а оалаш, цхьаннена карагIдаьнна дикадар массанега дIа а кхайкадеш хьалхле яьккхараштa премеш, кхыдола совгIаташ, телилга.

Наха юкъе шерагIа социалистически яхь йоаржаеча чIоагIа лоархIам болаш да тахан вахара массе доакъошка эргалонаш елга сихдара тIаерзаяь хилар массане а уйлаш. ТIаккха мара ма хетта пайда баргбац яхьах. Яхьа инициатораша, наха лоархIаши сий деши болчар хадданза къовсам лоаттабе беза кердадар, производствана а наха а дукхагIа пайда баргбар балха юкъедоаладара. Социалистически яхьа юкъе дакъалоацаш хила веза производствах дог мел лазаш вар, духхьал юкъ-юкъера нах а боацаш. ДукхагIа критика е еза яхье тIехьабусараштa, уж хьагучабаха беза, уж тIехьабисара бахьанаш ма дарра тахка деза. Эггара хьалха коммунисташа, хьалхалаттачар масал тела деза дикагIа мел долчунца. Цох лаьца дика аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленум чакхйоаллаш ше къамаьл деш:

«...Цхьан дешаца аьлча, вай, коммунисташа, вахарера хIара дийнахьарча эзараш, эзараш йолча фактащца дIахьокха деза вай политикен эргалонаш вахаре эшаш хилари нийса долга. Цо кадрашкара къаьстта дукха дIадех, практически хьокхамаш дахара царна никъ хьех. Цудухьа хIанз доклада тIа ма аллара балха кхы а чIоагIагIа низ тIабахийтар, хьадер сихагIа дар, массане хьинаре къахьегар чIоагIа лоархIаме да».

«Малгобекнефть» НГДУ коллектива хьокхамаш дика дале а хIанз а кIезига дац цун балха тIа кхоачамбоацараш, эргалонаш елга сихдара новкъарле еш дола хIамаш. Царех да социалистически яхьа ерригача таронех бизза пайда ца эцилга. Цхьайолча моттигашка яхье баьннарий низаш тIадерзадаь да дукхала хьокхамашта. ТIаккха дикала хьокхамаш ма хетта ца хулилга ховш да. Социалистически яхь вIаштIехьйоахарий теркама кIалхара ювл бизза низ тIа ца бохийташ, шоашкара доагIар дизза хьа ца луш юкъерча боарамах тоъам беш йола коллективаш. Яхьа итогаш еча хана боагтIача бесса пайда эцац моральнии материальнии стимулех.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

КПСС ЦК ЯНВАРСКИ (1987 ш.) ПЛЕНУМА ИТОГЕХ ЙОЛЧА ЛЕКЦЕЙ, ДОКЛАДИЙ, БЕСЕДАЙ ТЕМАТИКА

КПСС ЦК январски Пленум — партеи советски обществаи вахаре боккха политически лоархIам бола, эргалонаш еш беча балха керда этап белгалъеш йола событи.

Советски обществa вахаре 70—80 шераш къастача хана социализмаца товш доаца гIулакхаш малагIча бахьанца нийсденнади уж дIадахара наькъаши КПСС ЦК январски Пленуме дувцарах.

Мехка кхоаненна, социализма кхелашта бола парте XXVII-ча съезда, КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума соцамий лоархIам.

Общественни организаце хIанзара формаш социализмана юкъейоалаелга, вай общества гуманистически оамалаш белгалйоахилга, уж дIайсвзийтилга — эргалоний керттера декхар.

Мехка социально - экономически вахар дегIаахар сихдара XII-ча пятилетка хьдда бола лоархIам.

Эргалонаш елга — вахар тоадара дог цIена долча хIара саго, хIара патриото къовсам лоаттабеш бола керттера никъ.

Социалистически демократизм, халкъо ше доал делга массе а оагIорахьара хьаллоаттаде! Демократизм дукхагIа хилар — эргалоний маIан.

Советски обществa демократизаци чIоагIъяр — керттера низ — халкъ — эргалонашта юкъеозара йола рычаг.

Шерра яржаш латтача демократе хьалашка болх бе Iомале!

Предприятешка кулгалхой кадраш хержилга — къахьегамхоша производствана доаллдара юкъе дакъа лацара керда никъ.

Хоржамий система эргаяьккха тоаелга — общественни вахара демократизаци яра принципиальни лостам.

Парте чухьара демократи — парте стратегически никъ чакхбаккхара керттера тешам

ЛеррагIа чакхъяха партийни вахара ленински принципаши нормаши.

Управлене органаша, кадраша беча балха «лакхера», къаьстта «лохера» лоаттабу тIахьожам дIахо чIоагIбар — обществана демократизаци яра хиланза даргдоацар.

Шоаш хержачеи хьожабаьчеи берригача кулгалхоша къахьегама коллективаштеи бахача нахаи хьалхашка хан-ханнахьа отчет телар, — социализма демократически принцип.

Демократии дисциплинеи, бехктокхам, бокъонаш, декхараш вIаши цхьана хилар— социалистически демократизма керттереи лоархIамереи оамал.

Гласность, критика, самокритика, наьха тIахьожам советски общество цIена дегIайоагIаргйола никъ.

Коммунисташи парте боацараши балха тIа хьожабе гуччахьа хоржилга — демократизаце средство, доал дара дуккха нах юкъеозар.

Кагирхой низ, цар вахаре дакъа лацар, хьинар эргалонаш яреи общество кердаяккхареи гIулакха тIадерзаде.

Кхалнах кулгалдара балхаш тIа кхы а дукхагIа увттабелга актуальни декхар.

СССР-а халкъашта юкъера доттагIал дIахо чIоагIдара, интернациональни кхетам лакхбара — цахаддаш терко.

МоллагIаш дале а национализман шовинизман гIулакхашца къовсам лоаттабелга — принципиальни, ленински позици.

Эргалоний декхараш кхоачашдара йолча кадрай хIанзарча политиках КПСС ЦК январски Пленумо дийцачох.

Тахан хьалхашка латта кадрови дешаш преемственность хургйолаш, балха тIа массаза а керда низаш хургдолаш шийн ханнахьа къоастадар — кадрови политико чIоаггIа дIадехар.

Боахама кулгалдара административни методашкара экономическичарга довлар— таханарча хано дIадехар.

Социальни дешаш кхетампа къестаделга — кадрай гIулакхий а политически а никъ нийса хилар.

Эргалонашцара гIулакхаш, царца хьинаре а творчески а дакъа лацар, реальни гIулакхаш — кадрай махбара лоархIаме критерий.

ЦIена, тешаме вола кулгалхо - коммунист хьалхевара тIехьара къовсам — КПСС кадрови политика эггара хьалхара декхар.

Халкъа депутатий Советий лоархIам лакхбар, вахар социально - экономически дегIаухилга сихдараи, наьха хьашташ кхоачашдараи царна хьалхашка латта бехктокхам чIоагIбар.

Производственнии социальнии гIулакхаш къоастадечара профсоюзни кадрай активни позици таханарча дено дIадехар.

Миллионаш болча къахьегамхой уйлаш эргалонашта тIаерзаелга — парте идеологически балха керттера лостам.

Идеологически болх — парте ерригача актива, берригача коммунистий гIулакх.

Массови информаце средстваш — эргалонаш еча хьинаре дакъалоацараш.

Нах психологически эргабахара, халкъа нравственни уйлаш нийсъяра тIехьа советски культура, литература, искусства лоаттабу къовсам.

Социализм — сага вахар тоадара, цунна эшар Iалашдара, цун уйлаш лакха а бакъахьарча наькъаца а хилийтара гIулакх дер.

Эргалонаш яр — Октябро дIадоладаь сийлахь - доккха гIулакхаш дIаходахьар.

Эргалоний, общество революционни кердаяккхара, гIулакх, мехка кхел — халкъа бе йоалл.

Творчески низаш, хьинар кхо ца деш бу болх — эргалонашъяра сийлахь - доккхача гIулакха.

Дика накъагIоргда вай Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара!

Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГIалгIайчеи

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ БУВЗАМАШ ЧIОАГIДЕШ

Социализм хьалъяра тIехьа лоаттабаьча къовсаме вай мехка тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхоша вежарашха Союз вIашагIйоллaрал совгIа, шийн байракха тIа «Массе мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» яха пролетарски цхьоагIон девиз язъяь бола дунен тIа эггара хьалхара социалистически мохк хьахинна хилар дIакхайкадир Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце.

Революци котъяларо хоалуш айдир дунен халкъашта юкъерча пролетариата хьалхара Россен къахьегамхой интернациональни декхар. «Советски Росси, — яздаьд В. И. Ленина, — шийн эггара сийленагIа декхар лерхIаш я капитализм цIенъяь дIаяккхара тIехьа лоаттабеча халача къовсаме дерригача дунен болхлошта гIо дар».

Советий мехка болхлой классо шерра моральни а материальни а гIо даьд тайп-тайпарча мехкий къахьегамхошта, эггара безагIа бола хьаьший санна шоай мехка тIаийбаьб пролетарски викалаш, цIенача дег тIара царна дIатийннай революционни къовсама йIаьхий опыт.

Шийн дулхах-цIех дола гIулакх санна лоархIаш хиннай дунен халкъашта юкъера пролетариат. Советски Россе социализм хьалъелга. Цудухьа шийга дулуш дола экономически а политически а новкъостал даьд цо Россе къахьегамхошта.

Халача, тIом чакхбаьнначул тIеххьарча шерашка, йокъали ялат хьа ца хулаши ха оттарца дувзаденна мехка экономически хьал телхача хана, дуккхача мехкий пролетареша шоашта моггача тайпара гIо, деш хиннад моцал озаш хиннача Советски Россен районашта. Къахьегамхой а цIи хезача общественни деятелий а инициативагIа дуккхача капиталистически мехкашка вIашагIъехкар гIо дара йола организацеш. Шоаш хьагулдаьча ахчах цар ийййора медикаменташ, тайп-тайпара оборудовани, кхачан продукташ.

Iалаьмате боккха теркам тIабахийта хьожаш бар Советий Мохк дунен халкъашта юкъерча событешка. Империалистически гIозараша леладеча контрреволюционни гIулакхашта а цар агрессивни арахьарча политикана а эгIазло кхайкайора болхлой классой къахьегача ахархошен.

1923 шера январь бетта Рур дIалаьцар французски бельгийски эскараша. Из бахьан долаш холуш лаьгIбелар промышленни производства боарам, айялар балхазал. Берригача вай мехка шерра баьржар Германе болхлой класс хьаллацара тIехьара болам.

Грозненн болхлоша а дог лазаш хьаллаьцар Рурски событеш. 1923 шера февраль бутт болалуш "Заводской районе хилар коммунистийн парте боацарийн юкъара собрани. Города эггара йоккхагIйолча промышленни района къахьегамхоша лаьрхIар капиталистически мехкий набахтенашка боахкача Рурски областа болхлоштен коммунисташтен гIо дара йолча фонде шоай январски алапех цхьа процент дIахьожаде.

Май бетта Грозне чакхдаьккхар рурски болхлошта гIо дара дола кIира. Грозненски мехкдаьтта района ерригача йоккхийча предприятешка чакхъяьхар Рура болхлой хьаллацара хетаяь митингаш. Цхьанне санна массане а раьза болаш тIайийцар шоай алапех цхьа дакъа классах болча вежарашта дIадахьийтара йола решени.

Шоай собране тIайийца резолюци Къаьнача промыслай кирпишк еча завода болхлоша чакхъяьккхар укх дешашца: «...Буржуазена духьала тIеххьара а цIенхаштта бола а тIом бара германски болхлошца цхьана арадовргда тхо».

Дог лазарца тIайийцар Грозненн къахьегамхоша Китае хинна событеш а. Японски милитаристий политикана духьала 1925 шера 30 мае Шанхае хилар низ бола болхлой забастовка. 19 июне забастовка кхайкайир Гонконга болхлоша. Цунца дувзаденна кердача промыслай къахьегамхоша яздаь хиннад: «Малхбоален къахьегамхошта, цIий Iо а ухийташ, туржаI даь хилара духьала протест кхайкаю оаха. Китаера революционни болам хьаллацара берригаш кхотабалара тIа а хьех». Цу тайпара чулоацам бола резолюцеш тIайийцар города кхыча предприятей болхлоша а.

1926 шу долалуш Англи оага а еш, хилар горнякий низ бола забастовка. Забастовщикий га даьккхар дунен пролетариато. Советски профсоюзий тIахьехамагIа берригача мехка дIаболабелар Англе шахтераш хьаллацара тIехьара болам. 1926 шера 7 мае Грозне хилар английски болхлой революционни болам хьаллацара хетаяь къахьегамхой городской митинг. Дукха ха ялалехьа английски болхлошта гIон йолча фонде дIааха доладелар ахча. 1926 шера июле хьагулдаьдар 14 эзар совгIа сом. Къаьнача промыслай мехкдаьттахоша лаьрхIар забастовка чакхъяьнна яллалца хIара дийнахьарча алапен дилагIа дакъа цу фонде дIахьежаде. 1927 шера американски шин болхло-революционер Саккон Ванцеттии топаш ца тохийташ къалхарбахара тIехьа дунен прогрессивни низаша лоаттабеча къовсаме хьалхалаьттар вай мехка болхлой класс яр. Шийн хана Саккон Ванцеттии лийцабар американски Iаьдалаша, къоалаш дараи нах боабараи уж бехке а беш. Уж боабе аьнна приговор яьяр судо. Цар вахар бахьан ворхI шера къовсам лоаттабир дунен общественносто. ХIаьта а 1927 шера апрель болалуш юха а чIоагIийр приговор. 1927 шера 23 августе Сакко а Ванцетти а боабир американски правительства амарагIа.

Социализм хьалъеча шерашка капиталистически мехкий болхлоща СССР къахьегамхоша лоаттабаьча интернациональни бувзамий лоархIаме форма а хинна дIаэттар вIаши делегацеш ухийтилга. Йоккха политически событи хилар 1923 шера 26 августе. Цу дийнахьа Грозне хьоашалгIа венавар Коминтерна исполкома член. Японе коммунистий организатор а кулгалхо а вола С. Катаяма. Цунца цхьана вайцига баьхкабар Германе кагирхой коммунистически Союза ЦК а американски компарте ЦК а викалаш. Заводашка, промыслашка хилар хьаьший, болхлой мишта бах хьежар. Митингашка, собранешка дунен пролетариатацара доттагIала бувзамаш чIоагIдара тIахьехаш къаьлаш дир цар.

Везача хьаьша сий деш С. Катаямай цIи тиллар бIарччача поселках. Ше Грозне хьоашалгIа вена волча хана болхлошта дIаделар цо къаьнагIйолча германски коммунисткас, дунен революционни болама цIи хезача деятела Цеткин Кларас дайта моаршал. Цо яздора: «Россен болхлой дунен донкхал. Японе. Германе. дерригача дунен мехкашка гIайттача болхлоща Лаьттан карта хувцаргда цар».

Цул тIехьагIарча шерашка Грозне яьхка хиннай британски болхлой союзий делегацеш, Германе болхлой класса викалаш. 1928 шера Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой айхха доттагIала бувзамаш тоссаделар ЦIеча фронтовикий Союз оалача болхлой самооборона немецки организацеца. Цун штаба председатель вар Эрнст Тельман. Цу шере а Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша тIайийцар ЦIеча фронтовикий Берлинско-Бранденбургски отрядий викал. ШоллагIча дийнахьа хилар Грозненн профсоюзий вIашагIтеха пленум, цига ЦIеча фронтовикий Союза шефство лелаелга тIайийцар.

1928 шера бокхача безамца а дега йIовхалца а тIайийцар Грозне ЦIеча фронтовикий делегаци. 18-ча августе хиннача торжественни собране шоай шефашта отчет луш, Германерча хьалах а ЦIеча фронтовикий Союза гIулакхех а дийцар немецки болхлой викалаша. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхойи немецки болхлойи интернациональни доттагIал кхы а чIоагIдара цхьаькха цхьа гIа баккхар хилар цу собранех. Германе шоаш цIабахача долчча тайпара бакъдар дIадийцар делегаце членаша общество социалистически кердаяккхара даькъе шоай шефашта карагIдаьннарех.

Дукха ха ялалехьа цхьан берлински газета тIа кепатехар «Грозненн промыслашка шефаш болча — Советски Россе даьккха кхо ди» яха делегаце отчет. Из отчет кепатохар бокха политически лоархIам болаш хIама дар, цо хьахьекхар Советий Мехка бахача наьха хьал-таро тIа-тIа тоалуш латтилга.

1933 шера январь бетта Германе доал Гитлерга кхаьчар. Эзараш коммунисташ антифашисташ набахтенашка чукхайсар. Лийцабар Э. Тельман, Г. Димитров, цун новкъостий. Бакъда, шу чакхдоалаш Г. Димитрови цун новкъостийи бакъ ца бича ца а йоалаш, уж арахецара решени тIаэца езаш хилар нацистски суд. Из процесс мел лаьттача юкъа боккха теркам тIабахийта Германерча хьалага ладувгIаш бар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. ХIара номер тIа цу процессах йола материалаш кепаеттар моттигерча кепайоазоно. Города предприятешка чакхъювлар митингаш, собранеш, Э. Тельман хьахецар дIадехаш резолюцеш тIаийййора цига.

СССР социализм хьалъеча юкъа хьахиннача къахьегамхой интернациональни цхьоагIоно гIо дир Сийлахь-бокха Даймехка тIом лаьттача шерашка Октябра карагIдийннараш лорадара, халкъаш фашизма Iазапах мукъадахара.

Социализма идеалаш котъювлара а общественни прогресса а тIехьа лоаттабаьча къовсаме къахьегамхой интернациональни бартцхьоагIо чIоагIъяра керда этап хинна дIаэттар социализма дунен система хьахилар. ХIара шу дIа ме дода шерлуш латт социализма мехкашцара вай республика бувзамаш. Цунна къаьгга тешал деш да Венгрерча Комаромски областен Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоштен юкъера вежарашха дола бувзамаш. Партийни, советски, профсоюзни а комсомольски а делегацеш каст-каста вIаши хьоашалгIа ухийт доттагIаша, вахара тайп-тайпара сфераш шоашта чулоацам да вIаши леладу гIулакхаш.

Дуккхача шерашка шоайла бувзамаш лоаттаду «Грозгипронефтехимен» венгерски проектни «Олайтерв» яхача институтон. ЧIоагIлуш доагIа медицински инструменташ еча Гудермесски заводаи «Медикар» яхача венгерски предприятенен юкъера гIулакхаш. Балха опыт дIа-са йовзийт юрта боахама къахьегамхоша а. ТIа-тIа шерлуш доагIа Нохч-ГIалгIайченон ВНР Комаромски областон вIаши культурни гIулакхаш леладелга.

ХIаьта кхы цхьаькха а да вай республика къахьегамхоша интернациональни цхьана гIулакхаш леладара масал. Вай долча дуккхача шерашка хьаьнала къахьегаш ба болгарски гIишлонхой. «Грозтрубопроводстрой» тресте болх а беш, газ чакхйоахача промышленноста объекташ, мехкдаьттен газовни промыслашка нах чубаха фусамаш, социально-бытовойи культурнии хьашташ кхоачашдара объекташ хьалъеш ба уж.

Иштта Iалаьмате пайда луш а дегIаухаш а латт Нохч-ГIалгIайчени кхыча социалистически мехкаштеи юкъера бувзамаш.

Машар безача арахьарча политикана тешаме бола вай мохк, машареча деношка шийн интернациональни декхар кхоачашдарал совгIа, герз бе а доаллаш эшшача хана дIаотт социализман демократен овлаш чурчеи арахьарчен моастагIех лорадара.

1978 шера апреле Афганистане котъяьлар къаман-демократически революци. ДIакхайкаьяр Афганистана Демократически Республика. Бакъда, дунен халкъашта юкъерча империализмо хьаллувцаш йолча тIера кхессача классаша халкъа правительство дIаякха лерхIаш контрреволюционни къовсам дIаболабир. Цу хьалашка ДРА кулгалхой дехарагIа шийн интернациональни декхараш кхоачаш а деш, геразщца арахьара еш хинна агресси юхатохар духьа, афгански халкъа гIо де вай правительствас Афганистане хьожайир шийн бIуний йоккха йоаца контингент. Афганистана къахьегама халкъа машаре вахар лораде гIо деш да вай эскар. Боккхача бехктокхамца шоай сийлен интернациональни декхар кхоачашду советски салташеи эпсарашеи. 250 совгIа вай мехкахочоа еннай тIема орденаши медалаши, майрали денали гойташ шоай интернациональни декхар цар кхоачашдарах. Шоашкара Iалаьмате доккха турпалал гойтарах Р. Аушевнен Г. Демченконен еннай Советски Союза Турпала цIи. АушевгIар вежарашта Руслана, Алама, Бахьаудина еннай кхойтта ордени медали. Шоай интернациональни декхараш кхоачашдеча цар гойтача къонахчала, денала баь мах ба из.

Иштта дерригача мехкашкарча общественни вахаре революционни хувцамаш деча, уж дIахо эргадоахача хьахинна яьннай Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой социалистически интернационализма сийлен традицеш.

ХIанз дIахо дегIаухаш а латт уж.

И. ЛООВ,
ЧИГУ профессор, исторически Iилмай доктор.

ПОДРЯДА НОВКЪОСТАЛЦА

ДИКАГIЙОЛЧА ОПЫТА АДРЕС: «СОЛНЕЧНЫЙ» СОВХОЗ

Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоз йиикъачул тIехьагIа цун цхьан отделене ларда тIа 1975 шера вIашагIъеллар «Солнечный» яха совхоз. Хьалхарча пхе шера планаш кхоачашъяра хадданза тIехьаюсаш, паччахьалкхенна доккхий зенаш деш хьаера из. Масала, иттлагIча пятилетка план 42 эзар тонн йолаш, паччахьалкхенна 11 эзар тонн мара бьцадаараш дIадала карагIдаланзар. ПланагIа 580 эзар сома пайда бе лийрхIача, из бахьан долаш цаIи ахи миллион сом зе дир боахамо. Цхьабакъда, иттлагIа пятилетка чакхйоалаш совхоза керте керда директор, коммунист Дедаев Ибрагим Магомедович эттачул тIехьагIа, дерригa дикагIча оагIорахьа хувцаделар. Паччахьалкхенга бьцадаараш дохкара цхьайтталагIча пятилетка план диъ шера кхоачаш a еш, тIеххьарча шера кхы а 14 эзар тонн гаргга дIаделар. ХIаьта лакхе дийццача тайпара, иттлагIча пятилетке дерригa дIаденнараш а дацар 11 эзар тонн мара.

Иштта къахьегарах 1983 шера совхоза коллективана елар СССР бьцадаарий боахама Министерства карара кара тела ЦIе байракх, хIаьта 1984, 1985 шерашка — КПСС ЦК, СССР, Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх. ДоагIаш даь сий а дар из!

Дика дIайолаьй карара пятилетка а. План 19 эзар тонн йолаш, Даьхенна 23 эзар тонн бьцадаараш дIаделар дIадахача шера. Цу толамашка кхача малагIча таронаша вIаштIехьдалийтар дувц тахан цу совхоза кулгалхоша, специалисташа, болхлоша.

ДЕГIААХАРА НИКЪ

СОВХОЗЕ балха венача хьалхарча деношка ерригача бригадашка чакхваьлар со. Наха дагалаттар ха безам болаш къамаьл дир кхаш леладерашца, механизаторашца, специалисташца. Болх тоабара нах шоай низех, производства дай шоаш хиларах теша ца бича, цар социально-бытовой хьалаш тоадара йоакхо ца йича гIулакх хургдоацилга, из даьчул тIехьагIа мара толаме къахьега уж оарцагIбаха йиш хургйоацилга кхетадир аз.

Дукха организационни кхоачамбоацараш а дар юхьанца. Царех керттера лараш — кхотасина коллектив, лакха хьувкъам кхебара гованчаш, эшача боараме техника, кердача производства специалисташ - технологаш ца хилар. Из бахьан долаш дар, хьагучох, бьцадаараш кхедарен уж паччахьалкхенна дIадаларен иттлагIча пятилетка план кхоачаш ца яр а.

Цу дерригне сатем боабора совхоза партийни организаце, специалистий, кулгалхой. Эшаш дар сихен кIоарген хувцамаш. Хиланза баргбоаца нах а леха бьцадаараш кхедеш йиигта йолаш, вурийтта бригада вIашагIъеллар. Царна керте оттабир дийша а дуккхача хана дениз болх баь а нах.

ХIанз оаха бокъо а йолаш доккхал ду производство дика вIаштIехьъяккха, шоашта нах тIехьабаха ховш болча тхоай бригадирех. Царна юкъе ба коммунисташ орденаш лелаераш Шамилова Зина, Умалатова Зади, Духаев ЯрагIи, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат Магомадова Сацита, Юнусова Яха, Юсупова Хамсат, кхыбараш.

Уж гIулакхаш чакхдоаххаше тIатеIIа лехар наьха балхацара безам совбоаккхаргбола таронаш. Духхьашха аккордно - премиальни хьисапе ахча тергдолаш вIаштIехьбаьккхар кхаш леладерий къахьегам. Цо кIезиг-дукха айдир наьха хьинар, цхьацца толамаш даха йиш хилийтар. ХIаьта а иштта болх беш дукха резерваш юсар пайда ца эцаш. Цу хана мехка шерра коллективни подряд юкъейоалаеш яр производстве. Из дика гIулакх долга ховш дар тхо. Цхьабакъда, боахама хьалашка, спецификага диллача цунах мишта пайда эцаргба хацар. Из каст-каста дувцар парткоме, планеркашка. ТIеххьара а иштта болх беча толашагIа долча боахамий, коллективай опыт Iома а яь, специалисташца, нахаца дага а даьнна, бригадай къахьегам цу хьисапе вIаштIехьбаьккхар. Цхьабакъда, болх бе даьлча гучадаьлар йоккхийча коллективашка цо кIезига пайда лулга. ХIаьта бьцадаараш кхедеча бригадашка цкъаза вIашагIкхетар 60—80 саг. Парткоме дийца а дийца, коллективни подрядагIа болх беча бригадашка кхы тIа а дезалий подряд юкъейоалае соцам бир. Цхьацца, шишша гектар луш бьцадаараш дезалашта дIаделар, договораш а увттадеш.

Шоаш эцаргдола ахча чуййцача хьувкъамах тийша хургдолга ховш, из алсамбаккхарал совгIа, цунга дIадодар а ма хулла лохде йиш хулийтаргйола таронаш лехаш болх бе баьлар нах. Бьцадаараш, кхийола юртбоахама культураш дика хьувкъаяра шоашта мел эшар хьа ца делча дезала подрядагIа болх бераш тIехьара балац шоай бригадирашта, вожаш — совхоза кулгалхоштен специалисташтен.

Цу тайпара, шоай кхела дай шоаш болга наха кхетадича, берригаш цаI санна духьалъотт халонашта, хIаьта уж эша а ю. Масала, лурчогIа дар из. ХIа аьнна хьалтIайоаллаше, ша техар помидорашта. ХьалхагIа цу тайпара хIама хилча, чуэца дукха хIама доацаш, йоккхача коллектива къахьегам бов мегар. Цхьабакъда, цу халача деношка кхаш леладераша хьахьекхар шоай низах бIубенна, бокъонца бола лаьттан дай шоаш болга, нагахьа санна шоана дезе—коллектива хIара саг воккха патриот волга. Берригаш оарцагIбаьлар бьцадаараш кIалхардаха. ХIара дийнахьа, малх чубиззалца, кхыметтел салоIача деношка а, помидорий керда ги дIадувш, рассада дIайогIаш, минеральни удобренеш тувсаш, бьцадаарашта хий тохаш, кхыдола балхаш чакхдоахаш къахьийгар наха. Цар даьр довизар. ТIеххоачашйир паччахьалкхенна бьцадаараш дIадалара планаш!

Йокъал латташ хала дар дIадаха шу. Республика дукхача боахамаша кхоачашъянзар планаш. ХIаьта тха совхоза къахьегамхоша берригаш оарцагIбаьнна, халонаш эшаеш болх баь 122 процент кхоачашйир паччахьалкхенна бьцадаараш дIадалара план.

Ялх-ворхI шу хьалха из ца хила тарлора. Подряд юкъейоалаьчул тIехьагIа гIулакх кхыча тайпара лел. Цо айдаьд наьха хьинар, чIоагIъяьй къахьегама дисциплина.

Соахка 15 феврале «Гойтинский» совхоз хьатехар тхачох. ХIанз бьцадаарел совгIа ка бола ялат, хьажкIаш кхее езаш, хьайбаш леладе дезаш гIулакх нийсденнад. ХIанз коллективни подрядагIа болх беш 20 бригаден дезала подрядагIа 682 звенои я тха.

Ялата культураш кхееш йола бригадаш йоккхий яц. Цудухьа уж тха боахама юкъеяхкалехьа санна, коллективни подрядагIа болх бергболаш йитай оаха. Ка болча ялаташа, хьажкIаша дукха лаьтта дIалоацандаь дезала подряд юкъейоалае аьттув бац цу тайпарча бригадашка. ХIаьта коллективни подрядагIа болх бара форма дика Iома а яь, тхо раьза долаш дика хьокхамаш а гойт цар.

ВогIа дар гIулакхаш хьайбай боахаме. Геттара кIезига яр доахана лу шура. Керттера бахьан дар, цкъа-дале, дукха хьайбаш къаьна, цамогаш долаш хилар, шозлагIадале, уж леладеш болчар къахьегам дикагIча оагIорахьа эргабаьккха тоабара лоадама хIама ца деш хинна хилар. Цудухьа эггара хьалха, республика кхыча толашагIа долча боахамашка санна, дахка кийчденна, дахка, деттаaш дола доахан къаьсткъаьста леладергдолаш гIулакх дир оаха. Къаденна, цамогаш дола доахан дIа а доахаш, царна меттел къона дараш юкъе а кхувлаш. Iул тоаде доладир. Из дIахо а дергдолаш да тхо. Цхьабакъда, хIанз Iула юкъекхувлараш кхыча боахамашкара нийдеш дола доахан дале, тIехьа тIайоагIача хана уж оахоша хьалкхедергда оаха. Шурий ферма боахама пайда беш хилийта безам бале, динза даргдоацар да из. Цул совгIа, иштта из дар дIадех хIанз цу ферме подрядагIа болх беча наха а. Белгалдаккха доагIа, цхьан корпусе тха доахан дезала подрядагIа леладеш долга. Царна доал делга шийна дIатIанийцад коммуниста Исакова Аьсета. Цунца из болх беш я цун нанен ши йишен.

Вокх кхаь корпусе а подрядагIа леладу доахан. Цхьабакъда, цига дезала а йоацаш, звенои форма я.

Иштта уж гIулакхаш даьчул тIехьагIа хоалуш тIакхийтар доахана лу шура. ХIаьта хIара дийнахьа дукхагIа хулаш а латт. Масала, январь бутт болалуш паччахьалкхенна хIара дийнахьа дIалур 1694 килограмм хиннаяле, хIанз 2530 килограмм я.

ДиъалагIа шу да тха боахам пайда беш хьабоагIа. Цун чотагIа оаха нийю керда техника, хьалъю производственни гIишлош, совхоза къахьегамхошта эша цIенош, кхыдар. Из дерригa а оаха ду бюджетера капиталовложенеш а ца ехаш. Из ба дукха ха йоацаш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. М. С. Горбачева бийца, хьийха боахам дегIаахара никъ — вай дегIаух воай рузкъан чотагIа. Из дукхагIа ме хул дикагIен сихагIен дегIаухаргда боахама дерригa а доакъош, дикагIа бахаргба вай нах. ХIаьта цу берката тIадоаладергдола никъ — коллективни а дезала а подряд. Из иштта хиларах тхо тийша дукха ха я.

И. ДЕДАЕВ,
«Солнечный» совхоза директор.

Укх шера де лерхIар

Карарча пятилетка шоллагIча шера «Солнечный» совхозо укх тайпара социалистически декхараш тIанийцад: цхьайтталагIча пятилетка хIара шера юкъера лаьрхIача хинначул 40 процент дукхагIа хьувкъам чуэца, бьцадаараш хIара гектара тIара 210 центнер, интенсивни технологех кхеду кIа — 50 центнер чу а дахьаш, ялата культурай хьувкъам 5 центнер алсамбаккха. ХIара хьайбана лаьрхIа 25 центнер доакъара единица кийчъе, юртбоахама культурай, хьайбай продукци паччахьалкхенна дIаялара карарча пятилетка шин шера план Сийлахьбоккхача Октябра 70 шу дузаш кхоачаш а еш, кхы тIа а 2000 тонн ялат, 4000 тонн бьцадаараш, 400 центнер шура дIаяла. Боахама 1,5 миллион сом пайда бе.

Кхом бара чотагIа

Экономист хиларах тарра, айса дувцар цифраща бакъдеш оамал я са. ТIеххьарча хана боахама карагIдаьннар хьахьокха р а уж ца йоалайнча ялац.

ЦхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера, тхоашта тIадиса паччахьалкхен декхар а дIатохкаш, 210 эзар сом пайда бир совхозо. ДиъалагIча шера 515,6 эзар сомага кхоачаш дегIабера из, хIаьта тIеххьарча шера 605 эзар сомага дIакхаьчар. Цхьабакъда, «Гойтинский» совхоз тхачох хьатехача, цо паччахьалкхенна даь хинна зе текхачул тIехьагIа, цунах тхона пхи эзар сом мара дисанзар.

Хьалха дIанхача шерашца нийсдича къаьстта а дика чакхдаьккхар карарча пятилетка хьалхара дар. Цхьа миллиони кхо бIаь кхоъ эзари сом цIена пайда бир боахамо. Из производстве подряд юкъейоалаярах даьнна беркат да. Наха низ дIакхоачар ду хьувкъам алсамбаккхарал совгIа, цунга дIадодар ма могга кIезига хилийтара. Цу хьакъехьа массеха масал доаладергда аз.

Бьцадаарий ги доаккхаш «ИБК» оалаш йола агрегат я тха. Цу тIа болх беш хулар хьалха бархI болхло, ши механизатор, цхьа слесарь. СменагIа 30 тонн набачкеш е нарсаш чакхйоахар цо ги хьакъоастадеш.

Тха рационализатораша Хачукаев Домбеи Яндархаанов ИсмаIален кердача тайпара эргадаьккхар цу агрегато ги хьакъоастаделга. Из даьчул тIехьагIа ялхазза дукхагIа продукци чакхйоаккх цо сменагIа, вIалла а ца дойташ дерригa ги хьадоаккх. Шера 69 эзар сом пайда бу хIанз цу агрегато.

Къайле яц, чуийцача а дIадала республике тоъал моттиг йоацаш дукхача боахамий кхашка хIара шера къалуш дукха бьцадаараш дусилга. Юххера пайда ца эцаш доа а ду уж. Из хулар тхо долча а. Цу гIулахко доккха зе дендаь, дезала подрядни звеноашта юкъебоагIараша, ги доаккхаш царех пайда эца лаьрхIар. Совхозе кийчдаь ги кхыча боахамашта дохкарах 270 эзар сома пайда хилар соахка. Иззал тхоашта дIаде а хилар.

Хала гIулакх да кхай тIара бьцадаараш дIакхахьара ма эшша яьшкаш IалашъяР. Уж ца хиларах чуийцачул тIехьагIа дIадахьа йиш йоацаш кхашка ухкаш бьцадаараш талхаш дукха моттигаш нийслора. Дукха ахча дIадода яьшкаш ийеш хилча. Оаха лаьрхIар, уж оахоша хьае. Дагалаьцар чакхдоаккхаш а да хIанз. Яьшкаш хьаяра эша материал мара эцац совхозо. ХIаьта уж бераша а хьаю. Иштта болх барах 100 эзар сом кходир совхозо лурчогIа, соахка — кхы а дукхагIа.

Ховш ма хиллара, бьцадаараш леладераша бьцовгIашта зе деча садоахача хIамашта етт дохьаж доалла химикаташ. ХIаьта оаха цу гIулакха тIехь-тIехьагIа шерагIа пайда эц биологически методех. Помидорий кхашка зене йолча боамбе совнана духьала оаха дIахец уж хIалакьеш йола трихограмма яха хIамаш. Цар таро лу тхона хIара шера ядохимикаташ эцаш дIагIоргдола 28 эзар сом кходе.

Иштта боккха пайда лу техниках лерттIа пайда эцаро а. Нийса доацаш да, цхьадола боахамаш ма могга дукхагIа керда техника эца гIерташ хулга, эшаш моттиг хуле а яхаш из пайда ца эцаш лоаттаелга. Оаха лелаяц эшачул дукхагIа техника. Цхьабакъда, йолаш йолчох ма могга дикагIа пайда эца гIерт.

Горох оата бархI молотилка я тха. Царех ялх 1972 шера ийца я. Кхы а пхе-ялх шера болх бергболаш я уж. Лоадамбоаца ремонт мара ца еш ялат чуэца комбайнаш оаха лелаю иттлагIа шу да.

Шоай доалахьа йолаш санна техника лелае Iомабу оаха механизатораш. Техника балха овсарденга хьежна цар дезалий хьал-таро хургхиларах дIакхетабу. Да а да из иштта. ХIана аьлча, масала, трактор ехача из тоаярах дIадодар подрядагIа болх беча звеногара, бригадагара хьадоаккх подрядагIа болх беча мехмастерске коллективо. Цунах цхьа дакъа ахча из трактор йохаьяьча даь кисара дIадала дезаш хул.

Гуш да техниках дикагIа пайда эцарах доала беркат — производстве керттерча фондий хIара 100 сома совхозо йоаккх 274 сома маьха продукци. Из бахьанце хIара шера совхозо кходу 20 эзар сом.

Дукха ахча а нийду наха. Масала, тIеххьара яьча расчетах, кхо эзар сомал кIезигагIа нийца подрядагIа болх баь цхьа дезал хиланзар соахка. ХIара гектара тIара 500 центнерал дукхагIа помидораш чуийцачар диъ эзар сомал дукхагIа нийцар. ХIаьта уж кIезига бац совхоае. Цар цIераш яьха а варгвац. Бакъда, эггара дукхагIа ахча, шийн кхаь дезалхочунца цхьана хохаш лелабаьча Захираев Салаудина даьккхар 9817 сом.

Болх беча хана бьцадалараш кхедаьчоа цунна доагIача алапех 80 процент дIалу. ТIаккха дисар — планал совгIа яьнкхача продукцех, премех доагIачунца цхьана шу чакхдоаллаш тIеххьара расчет яьчул тIехьагIа. Иштта вIаштIехьдаьккхад совхозе болх беш мел волчун хIара бетта ахча телилга: кулгалхошта, специалисташта, контора болхлошта. ХIаьта тIеххьара царна доагIар а кхаш леладерашта карагIдаьнначох тийша да. Иштта шоайла яла йиш йоацаш, цхьа бувзам болаш къахьегаш я боахама производства ерригa звенош.

Х. АБУБАКАРОВА,
совхоза керттера экономист.

Хано дIадехар

СОВХОЗА берригача къахьегамхошта масал тела декхарийла ба коммунисташ. ХIана аьлча, царех дукхагIбараш производства лоархIамегIа йолча участкашка болх тоабе оттабаь ба. Из дика кхетаду тха коммунисташа. ХIаман кхом баран экономика чIоагIъяран лоаттабеча къовсаме хадданза хьалха ба уж.

Юрта дика вовз хIара саг. Иштта из дале а къахьегама дисциплина телхаеш, бе-башха доацаш шоай декхараш кхоачашдеш моттигаш нийслора хьалха, масала, шурий фермс. Цудухьа кIезига хулар маша. Уж гIулакхаш дIахо ла йиш йоацаш дар. Партийни группа вIашагIъеллар ферме. Цунна керте къона доахан леладеча бригада бригадир С. Сусаев оттавир. Лоаццача юкъа тоабир цо ферма болх.

Детташ дола доахан, хIаьта уж 520 да, йиъ корпусе леладу. Царех хIаране чу дезала, звеньевой подрядагIа болх белга вIаштIехьдаьккхар, нахаца, совхоза парткомаца, кулгалхошца дага а даьнна. Кхаь корпусе кулгалде коммунисташ Исакова Хьава, Даудова Яха, КПСС членалла кандидат Ижгаряева Наташа оттайир. Толаме къахьега шоашта нах оарцагIбаха а тIехьабаха а ховш хьинаре къахьегамхой ба уж. Парте еце а иштта хьаьнала болхло я йиълагIча корпуса кулгалдеш йола Дакаева Марем а.

Иштта гIулакх даьчул тIехьагIа къахьегама дисциплинах дувцилга дIадаьлар. ТIеххьара эцаргдар шоашта карагIдаргдолчох тийша хургдолга ховш, декхараш кхоачашдара дукхагIа теркам тIаахийта баьлар. Цунца цхьана дикка тIакхийтар продукци а.

Хьадечох дог лазаш, гIалат нийсделча из дIадаккхалца са ца тувш ба бьцадаараш, ялата культураш леладеча бригада бригадираш: Шамилева Зина, Умалатова Зади, Яшуркаев Муса, Духаев ЯрагIи, Юнусова Яха, Юсупова Хамсат, Захираев ЛомIали, Захираева Хеди, Мальсагов Салман.

Боккха теркам тIабохийт партийни организаце кагирхошта коммунистически кхетам балара, общественни рузкъа лорадеш, дебадеш хургболаш хьалкхебара. Хадданза хьож мишта къахьег, малагIча балха тIа дикагIа кайоал. ХIана аьлча, царех цхьабараш совхоза цхьацца производственни участкашта кулгалде оттабе безаш хила мег кастта.

Техника кIоаргагIа йовза, дукхагIа ха гIерташ хулар духхьашха совхозе болх беча хана Сайдхасанов Мувса. Цунца чIоагIа безам болаш волга хайча, город Харькове юртбоахама институте деша вахийтар из, совхозо стипенди а телаш. Дийша а ваьна цIавеча юртбоахама машиний механикалла болх бе оттавир. Совхоза керттера инженер отпуска ваха, цхьацца гIулакхаш долаш боахаме воацаш хилча, цун декхараш кхоачашду. Мело а яц.

Вешта партийни организаце рекомендацех вахийта цхьайтта саг ва хIанз мехка тайп-тайпарча институташка, техникумашка дешаш, итт заочно дешаш ва. Царна юкъе ба кхаш леладеча бригадий бригадираш С. Хадаев, С. Мальсагов, Р. Накаев, совхоза профкома председатель А. Самбиев, боахама комсомольски организаце секретарь А. Шамилева, кхыбараш.

Кхаш леладеш 28 бригада я совхозе. Царех ткъаьннена кулгалдеш коммунисташ ба, 17 саг лакхера образовани йолаш ва. Цу дерригне йиш хулийт коллективашка лерригIа коммунистически кхетама болх лелабе.

Производство дегIайоалаяр, цун эффективность лакхъяр, ерригача таронех пайда эцар балхацара наьха безам совбаккха, цар хьалаш вIаштIехьдаха партийни организацена харах тийша да. Цудухьа цу гIулакха хадданза йоакхо ю оаха.

ДIайийнача хIамашта доалдеш, уж лораеш подрядагIа болх беча дезала звеноша бIаьсти, аьхки, гурахьа дукхагIйолча хана кхашка бийсаш йоах, чаьтараш а техе. Договорах белгалдаьккха деце а, цу хана уж газови плиткашца, газови балонашца Iалашбу. Электричество тела стационарни передвижкаш а увттаю. Цу хана берригa партийно - кхетама болх ханна хьахиннача цу «поселкашка» бу партийни комитето. Лоацца аьлча, дерригa ду паргIатта болх бара хьалаш вIаштIехьдахара а культурни, общественни ваharах дIакъаьстаб, аьнна наха па хетадалийтара.

Боккха доархIам болаш я дезала подряд кхетам балара даьхъе а. Дезалера хIаране кхетабу шийна тIалатта бехктокхам. ХIаьта йоккхача юкъа пайда эцара шийна деннача лаьттана да ше волга ховш хиларо, из лорадеш леладара декхарийла ву. Шоаш даьчох хьахиннар га а гуш хьаьнала къахьега Iомалу даьщцеи ноаноццен цхьана болх беш хула бераш а. ТIехье иштта хьалкхеяр лоархIаме хIама а да.

Дешархой тха совхоза балха специфика ховш хургболаш, хIаьта школа чакхъяьккхачул тIехьагIа кхычахьа дIа а ца ухаш, тхо долча балха ухаргболаш, кхетама болх чакхбоаккх оаха школашка.

Масала, тха юртарча шоллагIча школе дешархой-производственни бригада вIашагIъеллай. ПодрядагIа болх бу цун коллективо а. Из пайдана да дешархошта, школана, совхоза.

Боахам лелабара кхыча экономически методаша санна, дезала подрядо алсамдоах кулгалхоша, специалисташа де деза гIулакхаш. Цхьабакъда, уж зехьа довц дикка дегIайоагIа производства эффективность. Цунца цхьана дегIадоагIа боахамо Кхачан программа кхоачашъеча юкъе хьош дола дакъа.

С. ЯХЪЯЕВ,
совхоза партийни организаце секретарь.

ТХО РАЬЗА ДА

ГIойтIарча шоллгIча юкъерча школе итт класс яьккхачул тIехьагIа ера со «Солнечный» совхозе. Школе вIашагIъеллахиннача дешархой производственни бригаде болх беш бьцадаараш кхедара, техника лелаяра опыт йолаш а яр. Из бахьан долаш ялхайтталагIча бригада учетчикалла оттайир.

ХIара шера шовзткъа саг гаргга хул бригаде болх беш. Дезала подрядагIа къахьегаш бале а, эшаш моттиг хилча хIаравар уллув болх бечоа новкъостал де кийча хул. ХIаьта иштта барттайна, хьаьнала коллектив вIашагIъеллар, шеко а йоацаш, тха бригадир Юсупова Хамсат а Озабевам белга фуд хац цунна. Массанеца а цхьетарре да цун гIулакх. Хадданза йоакхо ю цо бьцадаараш дика хьувкъадара мел эшар Iалаьшдеш, наха фу эш, малагIа новкъостал дича бакъахьа да уж бахача — цу дешашка а хьож бригада кулгалхо.

ЦхьайтталагIча пятилетка цхьа шу дIадахийтанзар паччахьалкхенна кхашкара продукци дIаялара цаI-ах план ца еш.

Дика дIайолаьй карара пятилетка а. Цун хьалхара шу къаьстта а берката хилар тхона. План 143 центнер йолаш, хIара гектара тIара 280,8 центнер бьцадаарш чудера, уж паччахьалкхенна дIадалара задани 196 процент кхоачаш а еш. Цул совгIа, цхьа центнер бьцадаарш кхедара оаха дIадахийтар, планагIа лийрхIа хинначул 3 соми 5 кепиги кIезигагIа хилар.

Помидораш къаьстта дика хилар тха. Уж лелаьяча кхойтта дезала подрядни звенос хIара гектара тIера 400 центнерал совгIа чуера, хIаьта Юсупова Нурас — 555 центнер, Юсупова Джовжана — 523 центнер, и кх. дI.

Эггара дукхагIа эшшача хана, соахка шин беттан ах беттан догIан тIадам бежа беце а, иштта из толам баккха карагIдаларах доккхал ду оаха.

Цхьабакъда, из баккха йиш хургъяцар Хамурадов Бувади кулгалдеча хий деттача отрядо тхона новкъостал даьдецаре. Тха бригада хьокхамех тийша дар цунна тIеххьара доагIаргдар.

Дика ахча а ийцар тха коллективерча къахьегамхоша. Масала, Юсупова Джовжана 4600 сом гаргга делар, хIаьта Юсупова Нурийна —4458 сом. ХIара гектара тIара баьнна хьувкъам Нурий бар дукхагIа боллаше, Джовжана дукхагIа ахча даьккхар, цо дIаенна помидораш стандартага диллача дикагIа хиннадаь.

Юкъера лаьрхIача тха коллективерча хIаране ийцечул миссел — 300 сом даьккхар тха кхашка хий тохаш хиннача бригадерча Тарамов Мувсас, Магомедов Ачлос, Эцаев Джамалайла, Чунчаев Вахас, Сулейманов Нохас.

Царех шиъ хьалхагIа шабашках ухаш вар. Духхьал соахка мара совхоза балха хиннабац уж. Бакъда, хьаьнала а тIагIерттта а къахьийгача «цIагIа» а аьттув боалаш долга кхетаде баьлар уж... Шоай дезалашта юкъе а болаш, иззал ахча ийцачул тIехьагIа кхычахьа болх бе ахара «чам» бейнаб цар.

Иштта къахьегара мел эшар ду совхоза кулгалхоша. Шоай деша дай ба уж. ПодрядагIа болх бара тхоца оттадаь договор цар кхоачаш ца деш моттиг хиннац хIензалца. Гулдаь бьцадаараш цу сахьате тикашка а уж чакхдоахача а дIахьора. Цудухьа лоадама продукци йовнзар. Иштта из гIулакх вIаштIехьдаккхарах лурчогIа хинначул дукхагIа 360 тонн помидораш 9,7 тонн нарсаши дIаелар оаха.

Лоаца аьлча, геттара дика гIулакх да подрядагIа болх вIаштIехьбаккхар.

Х. ЦАБАЕВА,
совхоза 16-ча бригада учетчик.

КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленумо тIанийцача соцам тIа аьннад:

«...Парте гIулакха тIа лакх а бергба, хьал а лоацаргба эргалонаш яра никъ могабеш хиларал совгIа, хIама эргадаккхара хьинаре, творчески юкъе дакъа лоаца, юкъарча гIулакха берригa шоай низ дIалуш бола, толам баккха ховш бола болхлой».

Цу дешаша ма яххара къа а хьегаш, шоай коллективашта кулгалду бригадираша З. Шамилевас, С. Магомадовас, Х. Юсуповас, Я. Юнусовас, Я. Духаева, М. Яшуркаева, С. Мальсагова, кхыбараша. Бизза командираш а хинна дIаэттаб уж. Царгара масал хьаэцаш хьинаре къахьег болхлоша. Моттиг нийсъялийтац цар шоай балхаш ханнахьеи дикен чакх ца доахаш.

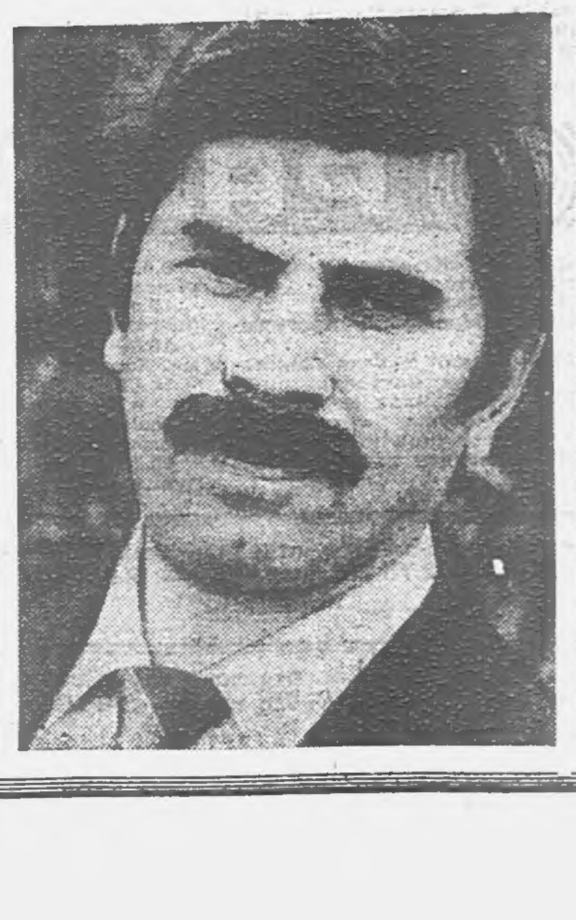

СУРТА ТIА: совхоза дикагIбола бригадираш: (аьрдехьара аьттехьа) С. Магомадова, С. Мальсагов, Х. Юсупова, М. Яшуркаев, Я. Юнусова.

С. ЮСУПОВА сурташ.

Спорта хоамаш

КIАЛТОХАР

Кемерово яхача городе «Спартак» ДСО Российски совета ший лоIаме кIалтохарах кагирхошта юкъера яхьаш хилар. Толаме дIайнхьар уж вай мехкахочо. СССР спорта мастера Исраилов Шарпуде. Шоай дозал 62 килограммага кхаччалца долча атлеташта юкъе толам баьккхар цо.

Къаьстта хала дар Ш. Исмаиловна соахка «Спартак» ДСО Центральни совета чемпионата Кемероверча В. Волобуевца финале хинна вIашагIкхетар. Иилла ха чакхъяьлча счет 4:4 яр. Къовсам дIахо бихьар спортсменаша. Укхаза вай мехкахочун аьттув баьлар.

Шоай дозал 68 килограммага кхаччалца долча атлеташта юкъе кхоалагIа моттиг яьккхар грозненца Э. Гаургашвиле, А. Дагалов виълагIа хилар.

Уж кхо спортсмен кастта Красноярске хургйолча яхьашта кийчо еш ва.

СПАРТАКИАДА

Укх деношка чакхъяьлар «Буревестник» ДСО Областной совета ВУЗий преподавателашта юкъера иттлагIа спартакиада. Из хетаьяр Октябрьски революце 70 шу дизара. Къовсам хилар спорта 8 тайпах.

Котало яьккхар мехкдаьтта института барт тайнача коллективо. ШоллагIча моттиге ба хьехархой института физкультурникаш, кхоалагIа — Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета викалаш.

Къаьстта дика кийчбеннабар яхьашта Г. Цыганков, М. Пархоменко (ЧИГПИ), Ю. Епифанов, П. Хамутов (ГНИ), Р. Шамилев (ЧИГУ).

ШАШКАШ

Республикански шахматни клубе дIахойолх Нохч-ГIалгIайчен шашкех йолча чемпионата яхьаш. Цига дакъа лоапаш ва кхойтта спортсмен.

Итт тур чакхъяьнначул тIехьагIа хьалха ва 9,5 очко йола В. Хайтаев. ШоллагIча моттиге дIачIоагIвеннав М. Касумов. КхоалагIа воагIача СССР спорта мастера В. Шамова активе 6,5 очко мара яц.

Т. СОКОЛОВА.

Тбилисеки № 1 йолча экспериментальни школера хьалхарча класса дешархой уроках нийсвеннар цедвоал цар еча уйлаех...

Ш. А. Амонашвиле принципегIа занятеш дIахьоча педагогаш, шоай хьехамчагара хьанйцай бераш дукха дезара, царех тешара кIийлен тIа хьахинна йола кхетам балара, дешар Iомадара приемаш.

В. А. Сухомлинске традицеш дIахохьош Ш. А. Амонашвиле ший дуккхача шерашкара хьехархой опытаца хьахьекхар педагогике эггара керттердар — из хьехархочох тешар, дешархочох тешар долга. Останкински студе кинохьажархошца вIашагIкхийттача Амонашвиле дийцар, теркал ца деш дитанзар дуккхача миллионни аудиторе. «Берий творчестве керттера маIан—саг хьахилар да».

СУРТА ТIА: СССР АПН член-корреспондент, профессор, психологически Iилмай доктор, Грузински ССР просвещене Министерства Я. Гогебашвиле цIерагIча педагогически Iилмай НИИ директор Амонашвили Шалвэ Александрович.

М. ДАТИКАШВИЛЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ЭПСАРАШ ХУРГБА

Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветераний, Грозненски гарнизонеи военкоматеи эпсарий, военни училищай курсантий эпсарий професси хержача кагирхошцара вIашагIкхетараш традиционни а хинна дIаэттад. Школай, ПТУ, училищай дешархошта дикагIа йовз шоай дегаша къоабалъю професси, эпсар хилара мичахьа деша деза, мишта кийчвала веза эскаре гIулакх де.

Цу тайпара вIашагIкхетар хилар укх деношка В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце. «Эпсар - турпала професси» яхаш дар из.

— Советски Эскара эпсар Даьхен тешаме воI ва, цул совгIа салташта юкъе кхетама болх чакхбоаккха хьехархо а ва из, — аьлар Нохч-ГIалгIай АССР военкомата болхлочо Н. П. Григорьева. — Дика дIахьу вай мехкахоша эскарера гIулакх. Царех цхьабараш дезача правительственни совгIаташца белгалбаьхаб. Эпсараш Демченко Григорий, Аушев Руслан Советски Союза Турпала цIи лелаеш ба. КIезига бац вай мехкахой военни училищашка дешаш, цига баха кийчлуш.

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьлаш дир Сийлахь-боккхача Даймехка тIема инвалида Ш. С. Абрамова, отставке волча капитана В. П. Гончаренкос, Советски Эскара ветерана, ДОСААФ обкома председателa В. В. Лунькова, Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хиннача, хIанз Грозненски гарнизоне гIулакх деш волча эпсара М. Н. Исмаилова.

Дегаш тохаденна тIанийцар гулбеннараша къахьегама ветерана С. Ю. Аушева дийцар:

— Аз доккхал ду, — аьлар цо, — сай кхо воI эпсараш болаш. Ираз да советски наьха машаре къахьегам лорабар. Цудухьа дукха деза вайна воай эскар. Со теш хIанз зале багIа кагирхой а шоай даьй, боккхагIболча вежарий новкъа гIоргхиларах.

ДIайха дешаш аьлар призывникашка Львовски лакхерча тIема-политически училища курсанта, дешара отличника А. Горчханова, ВЛКСМ Грозненски горкома отдела заведующе А. Китаева.

ВIашагIкхетар чакхдоалача хана, дуккха а кагирхой культура Двореца фойе гулбелар. Укхаза тIема ветеранаша, эпсараша, курсанташа военни училищашка деша отта безам болчарца къамаьл дир.

Л. ЛЕОНИДОВ.

Белам а белхам а

КЕГАР

Кердача Реданта юхе гIолла чакх а даьнна, Грознера Малгобеке бодача наькъа тIа дIа-хьа даха дезаш гIулакх хиннадий шун? Боккъалдар аьлча, аз бувцар-м беррига никъ бац: хьун оаса болчара денз Ачалкхе оагIорахьа цу наькъо гола тохача кхаччалца йола юкъ я. НагIахьа санна цу тайпара «ираз» шун хиннадале, шоана бIарга ца гуш йиса йиш яц цу наькъа аьтта оагIорахьа мугIарагIа хьаллатта жагIан кучкаш.

Никъ шербе дагаболаш Iобехкабар из массехк шу хьалха. ХIаьта укхаза лоаллах жагIа боаккха карьер йоацилга дагадехача, кхетаде хала дац, мел дукха рузкъа доадаьд из дара. Чот яц эрна дIа-хьа хьийхка машинаш, доадаь доагор, даьтта. Массарел чIоагIагIа дагайоалл хи чу баха кхера санна яйна дуккхача наьха балха ха.

— Из мара деций, — йоах Новоредантски юрта Совета исполкома председателa У. Льянова. — Пайда боацаш латтача жагIо нийсса ах никъ дIалаьцаб, ши машина дIа-хьа тIехъяла аьттув боацаш, авари хилар кхерам болаш. ТIаккха хIара-шера цига хьатIаювла йоархIаш? Царна юкъе ногIъяр амбрози а йолаш.

— ТIаккха малав ер гIурт беллар? — хетт аз.

— Из ховре-м Iа сенна дувцар, — бел жах, — куклий ха я ер жагIа Iобехка а укхазара тIеххьара болхлой къайллабаьнна а. Юрта а дукха нах бисабац из ха дагайоагIаш.

«Чечингавтодор» управлене кулгалхочо А. Н. Алмасханова цу хаттара нийса жоп далар дог доах оаха.

М. МУРАДОВ.

Дешашца ца аьлча а...

Б. ГАНИЖЕВА сурт.

ДОШ ДЕЛАР

Уж боагIаргболга массехк ди хьалха денз ховра Малгобекерча наха. ХIаьта а цIаьхха хинна хIама санна тIанйцар цар шоай городе баьхка вежарий АушевгIар Адами Бахьаудини, цар а Ювсапа Султан. Царца вар Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хинна эпсар Лешук Станислав Николаевич.

ВIашагIкхетар дIадоладелар «Октябрь» яхача городерча культура ЦIагIа. Зале ба кастта эскаре гIулакх де баха ха хьатIакхоачаш латтараш, кагирхой, цар дайноаной. Хьалхашкарча гIандаш тIа багIа парте, тIема, къахьегама ветеранаш, Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хиннараш.

ВIашагIкхетар хьадийллар Малгобекски горисполкома председателa заместителa Т. В. Федосеевас. Цо дIабовзийтар зале гулбенначарна хьаьший.

— Эпсара погонаш тIаехкачул тIехьагIа саг йIаьххача хана ший гаргарчен кхоачарчен нахаца буввоал, — аьлар военкома С. И. Солохина. — Из Даьхен хьашташа дIадеххача ший декхар кхоачашдеш хул.

Вежарий АушевгIар эпсараш ба, царна довз военкома дувцачун маIан. Даьхено лакха мах баьб царна карагIдаьннарий. Адама наькха тIа яда ЦIеча Байракха, ЦIеча Седкъа, Афгански ЦIеча Байракха орденаш, хIаьта Бахьаудин ЦIеча Седкъа ордена кавалер ва.

Дукха хаттараш тел зале багIараша хьаьшашка. Кагирхой Галаев Тимура, Оздоев Мурада, кхычар хаттараштa жоп луш Адама аьлар:

— Салтий, сержанташ, эпсараш. Атта доаца гIулакх кхоачашду цар Афганистана цIимхарча лоамашка. Тайптайпарча къамий викалаш ба цига империалистически гIозарашта духьала латташ. Къонахчал, денал йоккха тIема говзал, доттагIал — уж оамалаш я тIемахой-интернационалистий барт паI бер, халача моттиге дог ураоттадер, котало яккха аьттув лур.

— Кхераме дий тIем тIа хеттий оаш? — аьнна къамаьла юкъевоагIа Бахьаудин. —Аз дац аьлча, тешаргдац шо, шекдаргда. Вахар —фуд цул дезагIа, бочагIа? Цхьабакъда, Даьхен хьашташ массарел лакхагIа да. Цига ихеравалар юхатоха деза. ХIаьта халонашка ца Iемачох салте ва мишта аргда? Шоаш тIехьагIа миччахьа кхачарах, аьлар цо призывникашка, диц ма делаш шоаш мичахьара даьнад, оашош лорадераш советски халкъа хьашташ долга. ТIаккха дикагIа дIагIоргда шун гIулакх, иразегIа дахаргда шо.

Фуд денал гойтар аьнна шийга хьаьттача Аушев, Ювсапа Султана пIелг тIахьекхар зале ягIача М. Горьке цIерагIча совхоза дояркана, дуккхача берий нанна Евлоева Лебихана. Цун кхо воI эскаре гIулакх даь ваьнна цIавенав, виъ цу наькъагIа ваха вешаш ва. ХIаьта цо ше района дояркашта юкъе эггара хьалха хIара Iаттагара пхи эзар килограмм шура яьккхай. Из да-кх бокъонца дола денал гойтар!

ВIашагIкхетаре бийцар Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хинна Малгобекски районера Келигов Мувса, Льянов Мувса, Эльдиев Мувса, Оздоев Хаматхан, Дзагиев Микаил, Ахциев Якуб, Льянов Осман, Газгиреев Магомед, Мержоев Мувса, дукха а кхыбараш. ДIайха дешаш аьлар гулбеннарашка эпсара С. Н. Лешука.

ИIаьхий тIема традицеш йолаш я Малгобек. Укхаза 1942 шера соца а ваьв, тIаккха юха а лаьллав къиза моастагIа. Цунна тешал деш да дуккха памятникаш, аламбекъаш, кашамаш. Царех цаI да городерча вежарий парке латта Сийлен обелиск. Цунна юхе зизаш дохкаш призывникаша, кагирхоша, дош делар даьй гIулакхаш дIаходахьа.

М. ХАРСИЕВА.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

14 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хIамаш е Iомавеш йола курсаш. 8.40. Гитаристий берий кружок. 10.00. Теннкий театр. 14.00. Барзкъаш даха а тега а Iомавеш йола курсаш. 14.00. Массовикий - затейникий кружок. 15.00. Нохчий мотт Iомабеш йола курсаш. 16.00. ка. 16.00. Заводской районер-Халкъа драматически театр. 16.00. Ритмически гимнастика. Заводской район е рча профтехучилищайн республика яздархой вIашагIкхетар. 18.00. Балетни студи. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. Барзкъаш даха а тега а Iомавеш йола кружок. 11.00. Технически кхоллама кружок. 16.00. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара хетадаь художественни самодеятельноста концерт. 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 18.00. «Джигит» яха вайнаьха халхара кружок. 18.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец. 10.00. Спортивни яхьаш. 10.00. Художественни йийза хIамаш е Iомавеш йола кружок. 18.00. Халкъа академически хор. 18.00. «СелаIад» яха халхара халкъа коллектив. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 9.00. Художественни йийза хIамаш е Iомавеш йола кружок. 12.00. Советски композиторий иллей концерт. 13.00. «Новкъостий, хоза я вай союз» яха беседа. 16.00. «Музыкен вайн» яха кагирхошта кийчъяь музыкальни сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 9.00. Бальни халхарий берий кружок. 15.00. Iалам дезарий клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 13.00 Къонабарий цIей. 15.00. Игротека.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 19.30. Кагирхой салаIара сайре.

М. Горьке цIерагIа клуб. 10.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт. 15.00. Бальни халхара берий студи. 16.00. «СелаIад» яха эстрадни халхара кагирхой коллектив. 16.00. Макраме курсаш.

СДЮСШОРа майдаш. Iан футбол. 9.30. «Монтажник» — «Динамо». 11.00. «Урожай» —«Машиностроитель». 12.30. «Нефтехимик» — «Вайнах». 14.00. ЧИТО—«Даймохк». 15.30. «Нефтяник» — «Строитель».

«Красный молот» завода спорта дворец. «Волейболах йола РСФСР чемпионат. 15.00. «Автомобилист» (Грозный) — «Металл» (Тула).

15 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хIамаш е Iомавеш йола кружок. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 9.00. Брейк-данс. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 10.00. Джаза студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 11.00. «Фаьлгийн приключенейн дунен тIа» яха киноклуб. 12.00. Бальни дискохалхарийн школа. 13.00. Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 14.00. Барзкъаш даха а тега а Iомавеш йола кружок. 14.00. «Искра» яха кхувш боагIарий клуб. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 9.00. Технически кхоллама кружок. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «Советски Союза Турпал Джалиль Муса» яха утренник. 18.00 Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа культура ЦIа. 11.00. «УнахцIено» яха клуб. 15.00. «ЙохаергIоацар а легендарни а» яха тематически кинохьоkхар.

Химикий культура Дворец. 9.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 9.00. Барзкъаш даха а тега а Iомавеш йола кружок. 9.00. «СелаIад» яха халхара халкъа коллектив. 10.30. СалоIача ден клуб. «Октябра кьона турпалаш» яха беседа. 13.00. Химикий культура Дворец а Анисимова цIерагIча культура Дворец а художественни самодеятельностан отчетни концерт. 18.00. Ритмически гимнастика. 19.00 Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 9.00. Хореографически студи. 10.00. Филателистий объединени. 12.00. Английн мотт Iомабеш йола кружок. 15.00. Вайнахьара халхара кружок. 17.30. Ритмически гимнастика. 18.00. Театр дезарий объединени. Кагирхой театра 19 шу дизара хетаьл сайре.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

«Орбита» яхача № 7 йолча фирменни салон-тика тIа (В. И. Ленина цIерагIа пр. 104) йохкаш я «Комета»—212-1»:

— цу стереофонически магнитофона моно а стереофонически а музыкальни программаш дIаязъю, хIаьта уж юха хьалохк чурча громкоговорителаца, арахьарча акустически системашца е стереонаушникашца.

«Снежеть—204—стерео» —

— из стационарни ши скорость йола йиъ оагIорахьа дIаязъю магнитофон акустически системашца е стелеонаушникашца цхьана болх бара лаьрхIа я.

«Казахстан 101»;

— из стереомагнитола радиоприемникагIеи кассетни магнитофонагIеи латт.

«Эстония-010»;

— из стереорадиола къаьсттача блокех латт; усилитель электропроигрыватель, акустически системаш.

«Океан-214»;

цу радиоприемника УК, ДВ, СВ бархIи КВ пхиъи диапазон я. Цо 220 Вт йолча токаца а 373 типагIа йолча ялх элементаца а болх бу.

Изделеш тешаме а экономични а я. ХIаьта цар дика электрически акустически параметраш я. Иштта уж лелаеш атта я.

Оахош хьалхаьккха аппаратура эца хьех оаха шо, тхоай салон-тика тIа.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

Дувла тха № 60 йолча тика тIа (Косиора цIерагIа, ул. 16). Цун «Электротовараш» яхача секце шерра йохкаш я люстраш, подвесаш, торшераш, электрокаминаш, истола тIа доаттаюн, пенагIа хьалъеттен лампаш, кхыдола электротовараш.

Иштта тика тIара шун эца таро хургъя инкубатораш, «Орск» яха холодильникаш, «Электроника» яха пишкаш, музыкальни гургалаш, кхыдола цIагIа эша электротовараш.

«Промтовары» объединени.

ХЬАМСАРА КХАЛНАХ!

«Молодежный» яхача № 69 йолча тика тIа (Кирова цIерагIа пр. 1) барзкъаш доаха истол да. Цига шо тIаэцаргда модага хьежжа бе-беча фасонех кочамаш, хечеш, костюмаш, сарафанаш е ховш йолча квалифицированни барзкъаш доахачо.

Тхо хьеж шуга тхоай тика тIа!

«Промтовары» объединени.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

«Обувь» яхача № 54 йолча тика тIа (Дзержински цIерагIа ул № 10) йохкаш я модага хьежжа хьаь полиуретанови айраш дола маIача наьхен кхалнаьхен туфлеш.

Дувла тика тIа!

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Александрийски парк». Ленинграда пригородах г. Пушкинах дола телевизионни документальни фильм.
8.15 — «Сенах а хIана а». Берашта лаьрхIа передача.
8.45 — «Лаутензан вежарий» яха телевизионни художественни фильм, 3-гIа сери (ГДР).
10.25 — «Дунен халкъий творчество».
11.00 — «Котбаьннараш» Москве юххе хиннача тIема 45 шу дизарга.
12.10 — Массанена а хIарамена а. «Приморье салаIа». Приморски краера курорташи салоIа цIеношн дегIаххувлара проблемех.
12.40 — Октябра юбилейга. «Исторе цIанкха довргдоаца мугIараш». «Вахаре енна путевка» яха художественни фильм. «Межрабпромфильм» (1931 ш.).
14.30 — 18.50, 23.40 — «Кердадараш».
14.50 — «ВIаший леладу доттагIал». Телевизионни журнал.
15.20 — Хоккей. Дунен халкъашта юкъера матч. Сборни НХЛ — сборни СССР. Канадера передача.
17.20 — «Хьайбай дунен тIа».
18.20 — Мультфильмаш: «ТIеххьара волшебникаш», «Керда Алладин», «Коромыслай кIур».
18.55 — Телехьажархой хаттарашта жоп тел академика В. Г. Афанасьева.
19.25 — ЦТ экрана тIа хьалхара «Поезд сецаб» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Шоаттдаи сайрийна «КВН-87». Ахфинале бовлара къовсамбалар. Дакъа лоац В. В. Куйбышева цIерагIча МИСИ, Севастопольски приборостроительни института, Д. И. Менделеева цIерагIча МХТИ командаш.
23.45 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. МаIанах. Голландера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — Ший говзал гойт г. Винницера «Кобзари» яхача фольклорни ансамбла.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.30 — «Тха беш».
10.00 — «Дунен художественни культура». «Са хьамсара Саша». Одоевский Александра хетаю.
10.55 — «Мимино» яха субтитрашцара художественни фильм.
12.30 — Воронежски искусствай паччахьалкхен института халкъа инструментий оркестра концерт.
12.55 — Лыжни спорт. Дунен чемпионат. Двоеборье. 15 км. ФРГ-ра трансляци.
14.45 — «Кинопанорама».
16.35 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
16.45 — Дезалера концерт.
17.15 — Киножурнал.
17.25 — «Керда шу хьахулаш дувц...» Воронежски телевидене студе программа.
18.40 — Спортивни программа: конькобежни спорт. Дунен чемпионат. МаIанах. Голландера передача. Бокс. СССР Чемпионат. Каунасера передача. Мотокросс. СССР кубок. Ковровера передача. Перерыв йолча хана (20.00 «Бийса даьккъала хийла шун, бераш!»).
21.00 — «Ха».
21.40 — «Вылет задерживается» яха телевизионни художественни фильм.
22.55 — «Кердадараш».

15 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — ДIалоюх «Серенада» яхача квинтета.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!»
11.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
11.30 — «Киноафиша».
12.00 — «Ералаш» яха берий юмористически киножурнал.
12.15 — «УнахцIена хила безам бале».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — Шолом Алейхем. «Тевье — молочник» яха телевизионни спектакль.
17.45 — «Нехочух» яха мультфильма премьера.
18.45 — П. И. Чайковске цIерагIча Паччахьалкхен концертни залехь СССР халкъа артиста И. Моисеева кулгалдеча СССР халкъа халхарий Паччахьалкхен ансамбла 50 шу дизара хетаь сайре.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Пушкина хетаду». Литературни альманах.
23.00 — «Кердадараш».
23.05 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. МаIанах. Голландера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка а дIаоттаI»
8.20 — «Дерригa а ха безам ба». Киножурнал.
8.30 — «В стране ловушек». Мультипликационни фильм.
9.30 — Камерни музыка концерт. Ленинградера передача.
9.50 — Эстонски телевидене программа.
11.00 — «Эрсий кьамаьл».
11.30 — «Дунен музыкальни культура ганзера». С. В. Рахманинов. Хьалхара симфони.
12.20 — «Дунен кагирхойн».
12.55 — Лыжни спорт. Дунен чемпионат. 15 км. МаIанах. ФРГ-ра трансляци.
14.45 — «Камера дуненга хьажа».
15.50 — Рязански Паччахьалкхен эрсий халкъа хора концерт.
16.30 — «Гушдар — теша хала дар».
17.30 — Спортивни программа: конькобежни спорт. Дунен чемпионат. МаIанах. Голландера передача. Лыжни спорт. Дунен чемпионат. Трамплина тIара чунхувсабалар. ФРГ-ра передача. Бокс. СССР чемпионат. Финал. Каунасера передача. Художественни гимнастиках СССР чемпионат. «Динамо» спорта Дворецера передача. Дзюдо СССР чемпионат. Ленинградера передача. Перерыв йолча хана (20.00) «Бийса даьккъала хийла шун, бераш!»
21.00 — «Ха».
21.40 — «Бийсанара варьянт». Художественни фильм.

16 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «И арфы звук, что всех нежней...» Фильм-концерт.
8.45 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. «ЖIали цIермашинах хувц».
9.50 — «Момент истины». Телевизионни документальни фильма премьера.
10.20 — «Кердадараш»
16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.15 — «Мансудэ» яхача Пхеньянски художественни ансамбла выступлени (КНДР).
16.50 — Берашта оакхарех. Ленинградера передача.
17.30 — «Новые узоры на старой канве». Вятски мехка иллеш.
17.55 — «Афганистан: бартбара никъ». Телевизионни документальни фильма премьера.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — «СИХДАР». «Къаьнача промыслай проблемаш». «Грознефть» производственни объединене мехкадьтта дукхагIа даккхара коллектива балхах.
19.25 — «Кердадараш».
19.30 — «Отелло». Дж. Верде опера. «Арена ди Верона» яхача театра спектакль (Итали).
21.00 — «Ха».
21.40 — Спектакла дIахододер.
23.05 — «Тахан дунен тIа».
23.20 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. МаIанах. Голландера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйрананра гимнастика».
8.15 — Документальни фильмаш: «Мехкахой», «ТIоараш техачул тIехьагIа».
8.35, 9.35 — Истори. 8-гIа класс. Декабристий восстани.
9.05 — «НислагIа вал». Iилма - довзийтара фильм.
19.05 — СПТУ дешархошта. М. Е. Салтыков - Щедрин. Фаьлгаш.
10.35, 11.50 — Истори. 5-гIа класс. Къаьнарча Греце театр.
11.05 — Юртбоахама знаней университет.
12.15 — Iилма - довзийтара фильмаш: «Эрсий Iа», «Iан дийнахьа».
12.55 — Лыжни спорт. Дунен чемпионат. Кхалнах. 5 км. ФРГ-ра трансляци.
14.14 — «Кердадараш».
14.20 — М. Ю. Лермонтов. «Маскарад» (драма юкъера сценаш).
17.25 — Iилма - довзийтара фильм.
18.15 — «Самоокупаемость и самофинансирование».
18.30 — «Мишта ду шоана гIулакх?»
19.00 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.20 — Мультфильмаш.
19.40 — «Два долгих гудка в тумане». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Сийнача лоамий къайленаш». Художественни фильм.
22.55 — «Кердадараш».

РАДИО

6.40 — «Юртара вахар» (гIалгIайн меттала).
6.50 — Хоамаш.
8.15 — Передачаш программа.
8.21 — Ханал хьалха баьнна...
8.31 — Iуйранара концерт.
9.15 — «Балха моттигехь аттестаци яр» (нохчийн меттала).
9.30 — «Тхога яздуу». Письмаш...
9.45 — «Ленински миллионни университет».
15.15 — «Кагирхой хан» (нохчийн меттала).
16.00 — Передачаш программа. Хотташ.
16.10 — Микрофона хьалхахь а Нохч-ГIалгIайн радион инструментальни ансамблан цхьа солисташ.
16.25 — Х. Осмиев. Лоаца дувцараш (гIалгIайн меттала).
16.40 — «Саги закони». Радиожурнал (нохчийн меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Реклама.

УКВ

19.00 — «Эрсий арений иллеш».
19.34 — «Керда доттагI», У. Гайсултанова дувцар.
19.51 — Лирически илле концерт.

Тахан республике гIоллен Грознен морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрнйна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 2—4 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —1, —6, дийнахьа +5 +10 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта бохахама — 2-47-84, 2-90-80; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-80, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерен, шоаттеи деношка.

СФ02080. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 621.